ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 3471 — ՇԱԲԱԹ 4 ՄԱՅԻՍ 1883 — Ն. Տ. 16 ՄԱՅԻՍ 1883

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան դէն Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ
երկու անգամի համար 2 ղրշ է։ Աւելի անգամներու համար զատ զեղչութիւն կը լինի։

ԱՐԱՐԱՏ

30 ՓԱՐԱԶ

ՀԱՆԱՊԱՀՈՎԵՍՏ

30 ՓԱՐԱԶ

ՊԱՅՄԱՆԴ

Դուրս գնացած լրագրաց ճարու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաչա եօզուշը, Շարդ Զարչըսը թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանուս ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զատուած նամակ, յօդուած, եւայլն եւս չեն արուիր։

ՀԱՆԱՊԱՀՈՎԵՍՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն լուրեր։ — Ազգային լուրեր։ — Թղթակցութիւնք (Վան, Մոսկուա, Նիւ—Եօրք)։ — Գաւիթեան Որբանոց։ — Աւուրեայ։ — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 4 ՄԱՅԻՍ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆրին եւրէկ հէլիրն շրջենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Վարնա։ Ն. Վսեմութիւնը մեկնելէ առաջ Բ. Դուռը գնաց հրաժեշտի ողջոյնը տալու Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշայի, որոյ հետ երկար խօսակցութիւն մ'ունեցաւ։ Ազատերթայղը լրագիրը կ'ըսէ թէ այս երկար խօսակցութեան նիւթն եր Հայաստանի բարեկարգմանց խնդիրն։ Եթէ մեր տեղեկութիւնք ճիշդ են, կը յարէ յիշեալ լրագիրը։ Լորտ Տըֆրին մանրամասնութեանց մէջ չէ մըտեր, այլ պարզապէս ընդհ. տեսակէտով մը խօսեր է յիշեալ բարեկարգմանց խնդրոյն վրայ, որոյ մանրամասնութիւնք սակայն վեհ. Սուլթանին հետ Լորտ Տըֆրինի ունեցած երկար տեսակցութեան նիւթերը կը կազմէին։ Ն. Վսեմութիւնը մասնաւորապէս յայտներ է Ռուսիոյ փաշային թէ կայսերական կառավարութեան շահը կը պահանջէ որ անյապաղ այս բարեկարգմանց գործը։ Լորտ Տըֆրին նաեւ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ցատեան Յարութիւն էֆէնտիի հետ։

Անգլիական Մորնինկ Բոսթ լրագիրը կ'ըսէ թէ Բ. Դուռը վերջին օրերս հայարնակ գաւառաց բարեկարգմանց խնդրովն զբաղիլ սկսած է։

Ռուսական դեսպանատան գործակատար Պ. Ոնու՝ վեհ. Սուլթանին փափաքանք կիրակի օրը եկեղեցի կայսերական պալատն երթալով՝ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւ ունեցաւ։

Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ռուսաց կայսեր թագադրութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու պաշտօն ունեցող արտասովոր դեսպանութեան գլուխ Սերվէր փաշա՝ կայսերական պալատան քարտուղար Քեազիմ պէյի, արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարներէն Ֆէհիմ պէյի և վեհ. Սուլթանին Թիկնապահ Իսմայիլ պէյի հետ՝ վաղը կամ յառաջիկայ երկուշաբթի օրն յատուկ շոգենաւով մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի յՕտեսա։ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութենէն մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանատունն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Օտեսայի երկաթուղեաց տնօրէնութիւնն յատուկ կառամբ մը պիտի դնէ Օսմ. արտասովոր դեսպանութեան հրամանին ներքեւ։ Միւս տերութեանց արտասովոր դեսպանութիւններն արդէն ճանաչեալ եղած լինելով, կը կարծուի թէ ամենքն ալ մայիս 10/22 ին Մոսկուա պիտի գտնուին։

Կը հաւատան թէ, կ'ըսէ Ժուրնալ տը Քոնսթանթինոբլ, Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆրին՝ վեհ. Սուլթանին հետ տեսակցութեան միջոցին երկարօրէն պնդեր է այն օգուտներուն վրայ, զորս Թուրքիա պիտի քաղէ անգլիացի վարձանեալ Պ. Քազալէի ծրագիրը գործադրելով, որ եկրատայ հովտին մէջ երկաթուղոյ մը շինութեան կը վերաբերի։ Անգլիական դեսպանը խնդրեր է վեհ. Սուլթանէն, որպէս զի Պ. Քազալէի ներկայած դրամատեարց խմբին տայ յիշեալ երկաթուղւոյն շինութեան արտօնութիւնն և միանգամայն հասկցուցեր է թէ Անգլիա՝ այս ձեռնարկին Անգլիացւոց ձեռամբ կատարուած տեսնել կուզէ։

Ազատերթայղը լրագիրը կ'ըսէ թէ ստոյգ աղբիւրներէ քաղած իւր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով՝ Աւստրոյ—Իտալա—Գերմանական երեակ դաշնակցութեան Թուրքիոյ մասնակցութիւնը՝ շատ չանցած կատարուած իրողութիւն մը պիտի լինի։ այս նպատակաւ սկսեալ բանակցութիւնք արդէն շատ յառաջացած են։

Պետական խորհրդոյ անդամ և Դանուբի Եւրոպական յանձնախմբին Օսմ. Պատուիրակ Քոնստանդին Գարաթեոդորի էֆէնտի երկուշաբթի օրը կալաց գնաց մասնակցելու յիշեալ յանձնախմբին աշխատութեանց, որ երկու օրէ ի վեր գումարիլ սկսած է։

Վեհ. Սուլթանն իւր անձնական դանձէն վճարեց Մահմուտ Նեդիմ փաշայի յուղարկաւորութեան ծախքը։ Կըսուի թէ Մահմուտ Նեդիմ փաշայի թաղուած դեմին վրայ դամբարան մը, «Դէպ մը և դպրոց մը պիտի շինուին։

Քարիւղին վրայ դրուած մթերանոցի տրոց նկատմամբ Բ. Դրան և դեսպանատանց միջեւ փոխանակեալ ծանուցագրոց հակառակ՝ խնդիրը միշտ նոյն վիճակին մէջ կը մնայ։ Ամերիկեան դեսպան Ուալէյս զօրավարն այս օրերս Բ. Դրան վերջին ծանուցագրին պատասխանեց նոր ծանուցագրով մը, յորում իրաց նախկին վիճակն անփոփոխ պահուելու բացարձակ հարկին վրայ կը պնդէ՝ մինչեւ որ երկու կառավարութեանց միջեւ նոր համաձայնութիւն մը գոյանայ։

Կըսուի թէ Ռակուզայի օսմանեան ընդհ. Հիւպատոս Տանիշ էֆ. Զէթինեէի օսմ. դեսպան պիտի անուանի, և Երկէօյի օսմ. Հիւպատոս Օտեան Խաչիկ էֆէնտին ալ Տանիշ էֆէնտիի պիտի յաջողէ իբրեւ ընդհ. Հիւպատոս Ռակուզայի։

Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչական խորհրդին Աւստրիացի պատուիրակ Պ. Զվէյտէնէք երկամեայ հրաժեշտով երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս ի Վիէննա։

Լիբանանու դադարեալ կառավարիչ Բիւսթէմ փաշա հեռագրաւ յնորհաւորեց իւր յաջորդը՝ Վասա փաշան։ Բիւսթէմ փաշա նաեւ ներքին գործոց նախարար Բարէր. Խաֆէմ փաշային հեռագիր մ'ուղղելով խնդրեց որ որոշուի թէ մինչեւ ե՛րբ պիտի շարունակէ իւր առժամեայ պաշտօնն, որպէս զի ժամանակին կարենայ իւր ուղեւորութեան պատրաստութիւնները տեսնել։

Մէքքէէն եկած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Շէյխ Ուպէյտուլլահ Մէքքէ հասեր է, ուր պիտի մնայ մինչեւ ցնոր հրաման։

Ռուսճուքէն կը գրեն մեզ թէ ապրիլ 25 ին բուռն մրրիկ մ'եղեր և նմանը քիչ անգամ տեսնուած խոշորութեամբ (100 տրամոց) կարկուտ տեղալով՝ այդիներն ու պարտէզները քանդեր, շատ տուներ փլուցեր և դաշտերը գտնուող ոչխարաց մեծ վնաս հասուցեր է։ Արտաքրիչներ և պարտէզներու մէջ աշխատող 30 և չափ մարդիկ հեղեղներուն մէջ խեղդուեր են։ Նամակագիրը կ'ըսէ որ եթէ քանի մը վայրկեան եւս չարունակեր, ամբողջ քաղաքն հեղեղներու մէջ պիտի ողողուեր և ջնջուր սոսկալի պիտի լիներ։

Զրոյց եղած էր թէ Արեւելեան Ռումելիի կուսակալ Ոլէքոյ փաշա նկատելով որ Բ. Դուռը չուզեր տալ այն արձակուրդ, զոր Եւրոպա երթալու համար խնդրած էր, որոշեր է առանց Բ. Դրան հաւանութեան կատարել իւր ուղեւորութիւն։

Ցարտ տիւ Պոսֆոր լրագիրը կը հերքէ այս զրոյց ըսելով թէ Ալէքոյ փաշա այսպիսի բան մը մտաբերած չէ երբէք, վասն զի գիտէ թէ կաղմական օրինաց համեմատ Արեւելեան Ռումելիի կուսակալը չկրնար իւր իրաւասութեան ներքեւ գտնուած գաւառէն դուրս ելնել առանց Բ. Դրան հաւանութեան և առանց պաշտօնակից լինելու։

Իսթէրն Էքսբրէս կը կարծէ թէ ծխախոտի Բէժիին տնօրէնութիւնը վեց անուղղակի տրոց վարչութեան Գլուխ Պ. Հ. Լանկի պիտի յանձնուի, որ հաւանականաբար յառաջիկայ Թղթատարով մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի ի Փարիզ՝ Բէժիի ընկերութիւնը կազմող դրամատեարց հետ բանակցելու համար։

Մահմուտ Նեդիմ փաշա իւր եւպարքոսութեան ժամանակ օր մ'ըսած է մեծ տերութեանց դեսպաններէն միոյն. «Կ'ըսուի թէ ես թշնամի եմ քրիստոնէից. այս առարկութենէն աւելի սուտ բան մը չի կայ։ Ուրիշ քրիստոնեայ՝ այլ և այլ նախարարութեանց խորհրդական անուանեցի։ Առաջին անգամն է որ այսպիսի գործ մը տեղի կ'ունենայ Թուրքիոյ մէջ։ Պատճառ մը չկայ որ քրիստոնեայք մեզ չօգնեն և իրարու նախարար մեր խորհրդարաններուն մէջ չրազմին։ Սակայն քաղաքական տեսակէտով ինչ ինչ ոեղմումներ կ'ընեմ։ Ձեր Վսեմութիւնն ալ այնչափ կը սիրէ իւր հայրենիքն և այնչափ անձնուիրութեամբ կը ծառայէ անոր որ չկրնար ուրիշին հայրենասիրութիւնը մեղադրել։ Մեծ եպարքոսութիւն, արտաքին, պատերազմական և ծովային գործոց նախարարութիւնք, ի մի բան՝ քաղաքական գործոց բարձրագոյն տնօրէնութիւնն և տերութեան ոյժերը պէտք է իսլամաց ձեռքը լինին։ Այս կենսական խնդիր մ'է։ Բայց բնաւ առարկութիւն չեմ ըներ քրիստոնէից երկրատական, առեւտրական, հարստութեան շինութեանց և մինչեւ իսկ դատական գործոց նախարար անուանելուն, միայն թէ մէկ մէկ իսլամ խորհրդական ունենան»։

Արտաքին գործոց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական Կէօչէր էֆէնտի ապաքինած լինելով այսօր մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Պէրլին՝ վեց շաբթուան հրաժեշտով։

Տրապիզոնէն մայիս 7 թուով Իսթէրն Էքսբրէսի գրուած նամակ մը կը գանգատի աւազակութեան, գողութեանց և սպանութեանց դէմ, որք սովորական բաներ դարձած են և քաջալերութիւն կը գտնեն եղեր երկրին պէտքին։ Ասոնք կուսակալ Սեբրի փաշայէն ոչ առնլու և անոնոր ազդեցութիւնը կոտրելու համար կը գրդեն եղեր իրենց մարդիկն որ ամեն տեսակ չարութիւն ի գործ դնեն, ըստ որում իրենք դատական պաշտօնէից ազդականները կամ բարեկամները լինելով՝ ինքզինքնին պատժէ ազատ կը կարծեն և կը պահանջեն եղեր որ կուսակալն իրենց կամաց համեմատ շարժի։

Եթէ Իսթէրն Էքսբրէսի նամակագրին տուած վերոյշեալ տեղեկութիւնք ճիշդ են, ցաւալի է տեսնել որ ամբողջ գաւառի մը ապահովութիւնը քանի մը պէյերու քմահաճութեան խաղալիկ եղած է։

Մաղնիսականութեան դասատու Ռուսիացի Պ. Ռոպերթ, որ քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի, վաղն իրիկուն հրապարակային ներկայացում մը պիտի տայ Թէպիէ պաշի Թաղապետական պարտէզին Թատրոնին մէջ։

Այս տարի Երուսաղէմ գնացող ամեն ազգէ ուխտաւորաց Թիւը 10,000 կը հաշուի։

Վաղբթ կ'ըսէ թէ միջազգային Թղթատարութեան տնօրէն Վիթալիս էֆէնտի՝ Իտալիա գտնուած միջոցին՝ յաջողեր է Օսմ. և Իտալական Թղթատարութեանց միջեւ կեցած անհամաձայնութիւնը կարգադրել։ Իտալիա Պոլսոյ մէջ Թըղթատուն չունենալով իւր Թղթատարական պայմանակները մինչեւ ցարդ Ֆրանսական և Աւստրիական Թղթատանց կը յանձնէր։ Իտալական և Օսմ. Թղթատարութեանց միջեւ եղած նոր կարգադրութեան մը համեմատ, այսուհետեւ Իտալական Թղթատարութիւնն ուղղակի Օսմ. Թղթատարութեան պիտի ղրկէ եղեր իւր պայմանակներն։

Ֆրէնկեան վաճառատան մէջ ստիպողական պատրաստութիւններ կ'ըլլան բոլոր թիւերն ալ շահող բաժնետոմսներն ամսոյս սպառելու, որոց Ա. մրցանակն է դաշնակ (բիանօ) մը՝ Ամերիկայի ձեռարուեստ։ Արդէն ժողովրդեան մէջ եռանդուն ընդունելութիւն մը կը տեսնուի, ինչպէս նաեւ գաւառներէն հրամաններ կուգան իրենց յանձնարարաց սոյն բաժնետոմսներէն դնելու։ Բաժնետոմսից գինն է 100 փարա. այնպէս կ'երեւի որ յառաջիկայ ամիս վաճառումը դադրի։

Երէկեան Ազգային Տեսութեան Ա. սիւնակին մէջ «Հայեացք մը նկատել» խօսքը պէտք է կարդալ «Հայեացք մը նետել»։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Վարչութեան քաղաքական և խառն ժողովներն երէկ գումարեցան ի Պատրիարքարան, ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Աւասիկ տրուած որոշմանց կարեւորները. —

1. Բերայի Ալքազարի նոր թատրոնին շինութեան համար թաղ. խորհրդոյ կնքել առաջարկած փոխառութեան պայմանագիրը բաղ. ժողովոյն ներկայացուելով, սա վաւերեց զայն, և միանգամայն հաւանութիւն տուաւ շինութեան ուրուագծին, զոր պատրաստած էր ազգային երկտասարդ ճարտարապետ Յովսէփ էֆ. Ս. Ազնաւուր, որ Հռոմի մէջ ուսած է իւր արուեստն, և իւր յաջողակութեան փորձն արդէն տուած է՝ շինելով Բերայի Թաղապետութեան պարտէզին Թատրոնը։ Մեք եւս տեսանք Ալքազարի նոր Թատրոնին ուրուագիծն, և շատ դեղեցիկ գըտանք զայն։ — Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, կնքելի փոխառութիւնը 4,500 ոսկի պիտի լինի, զոր Բերայի Թաղ. խորհրդոյ անդամք դլխաւորապէս իրենց մէջէն պիտի հայթայթեն, 100 ին 6 տոկոսով։

2. Մայրաքաղաքիս Թաղերուն վրայ Երեսփոխանաց նոր բաշխումը կատարելու համար, Վարչութեան հրաւէրին պատասխանելով, միայն Դատաստանական խորհրդոյ Ատենապետը ներկայացած լինելով, և նկատելով որ այս գործողութիւն յատուկ խնամով կատարուելու կարօտ է, Խառն ժողովն որոշեց իւր մէջէն յանձնախումբ մը կազմել, որ միանալով Դատաստանական, Ուսումնական, Տնտեսական և վանք. ըէից խորհրդոց Ատենապետներուն հետ, այդ գործը կատարեն։ Վարչութեան կողմէ նշանակեալ անձինքն են Սիմոն պէյ Մագաստեան, Յովհ. էֆ. Թորոսեան, Յովսէփ Վ. Այվազեան և Տ. Յովհաննէս քհնյ. Հիւնքէարպէյենտեան։

3. Նկատելով որ Բէմախու կամ կամախու վիճակն անհովիւ և անխնամ մնացած է, յառաջագոյն տեղւոյն առաջնորդական Տեղապահ կարգուած էր Աւագ վանուց վանահայր Տ. Վարդան քահանայի որդի Տ. Վրդանէս քահանայ։ Արդ, նկատելով որ Հմայեակ եպիսկոպոս ի մօտոյ երեզընկայ իւր վիճակը կը վերադառնայ, Խառն ժողովը Բէմախու վիճակն երեզնկայի Առաջնորդութեան ենթարկեց, և Վրդանէս քահանայն տեղւոյն առաջնորդական փոխանորդ անուանեց։

4. Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Բ. Դռնէն եկած պաշտօնագիր մը յայտարարած լինելով թէ Տիարպէքիրի Առաջնորդ Փիլիպոս եպիսկոպոսին յիւր վիճակ վերադարձը անհնար է, և ուզելով վերջ տալ այդ կարեւոր վիճակի անհովիւ և անխնամ կացութեան, Խառնն ժողովը Տիարպէքիրի առաջնորդական Տեղապահ անուանեց կըրօնական ժողովոյ անդամ Փափազեան Յովհաննէս վարդապետն, որ կարծենք արդէն Տիարպէքիրցի է, և որ անմիջապէս ընդունեց իրեն առաջարկեալ պաշտօնն, և ի մօտոյ պիտի երթայ։—Այս առթիւ գոհութեամբ իմացանք նաեւ թէ Եւդոկիոյ Նորընտիր Առաջնորդ Ներսէս վարդապետն ալ իւր վիճակն երթալու պատրաստութեան մէջ է եղեր։

5. Ս. Պատրիարք Հօր առջեւ իւր եկեղեցական գլխարկը դեռեւին զարնող և կրօնական վիճակէ հրաժարող Զօպանեան Գարեգին ապաշնորհ վարդապետը քանիցս մեղադիր մատուցած լինելով, Խառն ժողովն որոշեց որ վանք մ'երթալով ժամանակ մը ապաշխարէ։

Երէկ, կրօնական ժողովն ալ գումարեցաւ, և ընթացիկ գործովք զբաղեցաւ։

Վարչութեան յաջորդ նիստն յառաջիկայ շաբթու չորեքշաբթի օրը պիտի գումարի։

Էջմիածնէն մեզ գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ կաթողիկոսական Տեղապահ Գեր. Մակար Սրբազան, Ռուսիոյ Ներքին գործոց նախարարութեան հրաւէրին համեմատ, աւագ հինգշաբթի օրն Էջմիածնէն մեկներ է Ռուսիոյ կայսեր թագադրութեան հանդիսին ներկայ գտնուելու ի Մոսկուա։ Ն. Սրբազնութիւն իւր բացակայութեան միջոցին Տեղակալ և Սինոդի Ատենապետ կարգեր է Նախկին տեղակալ Մկրտիչ Սրբազանը։ Մակար Սրբազան Սինոդականաց հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելէ և ճեմարանն ալ այցելելէ յետոյ, վանքին յատուկ քառաձի կառքով մեկներ է Յերեւան, ուղեկից ունենալով Սինոդականներ և Էջմիածնի ուրիշ պաշտօնատարներ և բազմաթիւ հրացանակիրներ (Ռուսդէջ)։

Թէեւ Մոսկուայի մէջ Մակար Սրբազանի իջեւանելիք տունը, Մոսկուայի հայոց եկեղեցւոյն պատկանելով, ձրի և պատրաստ է եղեր, (մինչդեռ նմանօրինակ տներ, 1–2 ամսուան համար, Մոսկուայի մէջ 15–17 հազար ռուպլիով վարձուած են.) բայց այլ և այլ անհրաժեշտ ծախուց համար՝ Սինոդի որոշմամբ Էջմիածնի գանձարանէն 7,000 ռուբլի տրուեր է Ն. Սրբազնութեան, ի պակասելն դարձեալ Մոսկուայի կամ Պեսարապիոյ վիճակային արդիւնքէն 4–5 հազար ռուպլիի չափ գումար մ'եւս ստանալու թոյլտուութեամբ։

Մակար Սրբազան Բօթի–Սեւասթափոլի ճանրով ուղեւորեր է Մոսկուա, ուր կ'ըսուի թէ իբր երկու ամիս պիտի կենայ։ Էջմիածնի մէջ կը կարծուի եղեր սակայն թէ թագադրութենէն յետոյ Ն. Սրբազնութիւն ուղղակի Էջմիածին չը պիտի վերադառնայ, այլ իւր առաջնորդանիստ Բիշնեւ քաղաքը (Պեսարապիա) պիտի երթայ, միայն կաթողիկոսական ընտրութեան միջոցներն Էջմիածին դանուելու համար։

Կաթողիկոսական ընտրութեան թուականին նկատմամբ ալ Աբբաթ պաշտօնական տեղեկութիւնքի վերջին թուոյն մէջ հաստատուած կը գըտնենք թէ 1884 մայիսի 6րդ օրն որոշուած է։

Էջմիածնէն մեզ կը ծանուցուի նաեւ թէ արդի Բրօկուրորը, Պ. Ն. Տէր–Յովսէփեանց, հրաժարական տուեր է իւր պաշտօնէն, խնդրելով որ ուրիշ պաշտօնի մը կոչուի։

Հանդուցեալ կաթողիկոսին իւր քրոջ իբրեւ նպաստ տուած դրամէն 350 ոսկի, որ Մանկունի եպիսկոպոսի դոյդերուն հետ գրաւուած էր, Մակար Սրբազանի յանձնարարութեամբ և Սինոդի որոշմամբ հանգուցեալին քրոջ յանձնուեր է։

Իւր մարդասիրական բազմաթիւ գործերով հանրածանօթ Վսեմ. Խըրիսթաքի էֆէնտին, որ այժմ փարիզ կը գտնուի, այս շաբթու Բերայի թաղ. խորհրդոյ Ատենապետ Վսեմ. Յ. Նուրեան էֆէնտիին 1,000 ֆրանքի գումար մը ղրկած է, ի նպաստ Բերայի ազգային վարժարանաց աղքատիկ ուսանողներուն։ Թաղական խորհուրդն իւր վերջին նստին մէջ շնորհակալութեան քուէ տալով յիշեալ մարդասէր անձին, որ գիտէ բարեգործութեան համար խտիր չդնել ազգի և կրօնի միջեւ, իւր Ատենապետին յանձնարարեց Վսեմ. Խրիսթաքի էֆէնտիին գրաւորապէս հաղորդել իւր երախտագիտական զգացումներն, և Վսեմ. Յ. Նուրեան էֆէնտին փութաց որոշեալ պաշտօնագիրը ղրկել, իւր սովորական պերճախօսութեամբ խմբագրելով զայն։ Մեք ալ, իբրեւ ազգային թերթ, պարտք կը համարինք մեր շնորհակալիքը կըցել Բերայի պաշտօնական մարմնոյն շնորհակալեաց։

Կը լսենք թէ Սամաթիայէն երեսփոխան ընտրուած Յ. Նուրեան, Ս. Ալբօ, Տոքթ. Տիգրան Ադէմեան, Կիւմիւշկէրտան Ռուբէն և Գալֆֆեան Յովսէփ էֆէնտիք հրաժարական ղրկեր են։

Շատ ցաւալի է որ այսպիսի կարող ազգայինք, որոց այլ և այլ տեսակ հմտութիւններէն ու փորձառութենէն Ազգ. ժողովը մեծապէս կրնար օգտիլ, կը դժկամակին անդամակցիլ Ազգ. Երեսփոխանութեան։

Մեր երէկի Ազգ. Տեսութեան հրատարակումէն յետոյ, վաւերական աղբիւրէ մ'իմաց տրուեցաւ մեզ թէ Զմիւռնիոյ և Սղերդի ազգ-

վարժարանաց չինութեան համար պէտք եղած հրամանագրերը տրուած են Բ. Դրան կողմէ։

Սսոյ կաթողիկոսական խնդրոյ արդի վիճակին նկատմամբ ալ ըստուգեցինք թէ բարեփոխեալ նոր Պէրաթը չէ որ հաղորդուած է յԱզգ. Պատրիարքարան, այլ Բ. Դրան հրամանագիրն, որ կը տրամադրէ թէ Սսոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսին քով գտնուած Պէրաթն առնլով, Պատրիարքարանի առարկութեանց հաւեմատ բարեփոխեալ նոր Պէրաթ մը տալու որոշում եղած է նախարարաց խորհրդին մէջ։ Երբ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս ղրկէ իւր քով գտնուած Պէրաթն, այս նոր Պէրաթ պիտի ղրկուի իրեն։ Հրամանագիրն Ատանայի կուսակալին ղրկուած է Կաթողիկոսին հաղորդուելու համար, յորմէ դեռ պատասխան չկայ։

Ազգ. երեսփոխանական ժողովոյ գումարման նկատմամբ Ս. Պատրիարք Հայրը կամ Վարչութիւնը դեռ որոշում մը չեն ըրած։ Կը լսենք թէ նոր ընտրութեանց տեղեկագրերուն ամբողջացման կը սպասուի եղեր, թէ և այդ պատճառաւ Ազգ. Ժողովոյ գումարման օրն յետաձգող օրինական տրամադրութիւն մը չկայ։

Ուսումնական խորհրդոյ ԺԹ. նիստը տեղի ունեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Ազգ. Մատենադարանին մէջ։ Խորհուրդն իւսկ. Իճատիէի Ազգ. երկսեռ վարժարանաց կրթական պաշտօնէից՝ որոնք անձամբ ներկայացած էին, յետնեալ պահանջից խնդրոցն զբաղեցաւ և որոշեց այս մասին իւր կողմէ Վարչութեան յղուած պաշտօնագրոյն գործադրութեան ստիպողականութիւն տալ։

Վանայ Ուսումն. Խորհուրդը դաւառին կրթական վիճակին վրայ գրութիւն մը յղած լինելով՝ նկատողութեան առնուեցաւ և որոշուեցաւ այս մասին տնօրէնութիւնն յառաջիկայ նստին թողուլ։

Զմիւռնիոյ Պատ. Ուսումն. Խորհուրդն՝ ի պատասխանի հարցարաններուն, դաւառին Ազգ. վարժարանաց կանոնագրերն ու ուսմանց յայտագրերը յղած լինելով հանդերձ կարեւոր ծանօթութեամբ,

Նոյնպէս Աֆիոն Գարահիսարի վարժարանի Տնօրէն—դասատու Դաւթեան Սմբատ էֆ. դաւառին Ուսումն. Խորհրդոյ չգոյութեան պատճառաւ՝ հարցարանին պատասխանած և մանրամասն կանոնաւոր տեղեկագիր մը յղած լինելով Աֆիոն Գարահիսարի և Թեմօրթէյ Ազգ. վարժարանաց վիճակին վրայ, նկատողութեան առնուեցան և գոհացուցիչ գտնուեցան։

Բայց ասոնցմէ, խորհուրդը կարգ մ՚ընթացիկ գործերով ալ զբաղեցաւ։

Տիգրան էֆէնտի Զուխաճեան Հայ արուեստագէտն որ իւր օբէրաներով և բազմաթիւ երաժշտական գործերով հանրածանօթ եղած է իբրեւ նշանաւոր երաժշտապետ, իւր ճարտարութեան մէկ նոր փորձը ցոյց տուաւ եկեղեցական երգով մը, Ալէ Մարիա (Ողջոյն քեզ Մարիամ), որ Պոլսոյ բոլոր արուեստագիտաց կողմէն կը գնահատուի իբրեւ ընտիր գործ մը, ուր ճարտարութիւն և արուեստ՝ քաղցրութեան և փափկութեան հետ միանալով՝ վեհ աղօթք մ՚ըրած են զայն։

Տիգրան էֆէնտի Զուխաճեան իւր տաղանդովն և հմտութեամբ մեծ պատիւ կը բերէ մեր ազգին, և Հայոց յամենայնի ընդունակութեան և ճարտարութեան մի կենդանի ապացոյցն է Եւրոպայոյ առջեւ, որ չվարանիր խոստովանիլ թէ հանճարեղ երաժշտապետ մ՚է։

Զուխաճեան էֆէնտիի սոյն հեղինակութիւնը՝ տպագրուած՝ կը վաճառուի Բերա դաշնակի վաճառականաց քով, ինչպէս նաեւ Պոլիս Համիտիէ ճատտէսի Սինաբեան Իքի գաբուլու դեղարանին դիմացն Յ. Արամեան և Ընկ. թղթավաճառանոցն։

Քիչ յետոյ առիթ պիտի ունենանք սոյն ազգային արուեստագիտին մէկ ուրիշ նոր գործոյն տպագրութիւնը ծանուցանել, էն կոէր ԴԷԲԻԼԷ անուամբ, որ ցարդ գրուած կավօթներու հետ յաջողութեամբ կրնայ մրցիլ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԱՅՐՈՍՏԱՆԷ

(Մեր Վասպուրականի Թղթակցէն)

Վան, 20 ապրիլ.

Շատ նշանաւոր մի հարց կը յուզուի մեր մօտ։ Յետին մարդն, յետին գիւղն անգամ նորա ճնշող տպաւորութեան ներքեւ են։ Հարցը ըստ ինքեան վերջին աստիճանի ծանրակշիռ է, կարօտ անմիջական լուրջ ուշադրութեան։ Խօսքս հողային հարցի մասին է, որ օրուան խնդիր, «մահու և կենաց» խնդիր դառեալ է մեզ համար։ Ամէն մարդ դորանով կը զբաղուի մտատանջութեամբ. ամէն գիւղ նորա առած մէն մի քայլին, նորա ստացած մէն մի ձեւին կը հետեւի հետաքրքիր ուշով։ Թո՛ղ ընթերցողն ինձ չը մեղադրէ որ ես այսչափ ազդու բառեր կը գործածեմ, որպէս զի իմ գրուածքի վերայ ուշադրութիւն դարձնել տամ, որպիսի նպատակաւ ոմանք սովորութիւն ունին գործ դնելու պոչաւոր սուտեր։ Չափից դուրս հայհոյութիւններ. ոչ, ես այդ չեմ աներ, դա կը նմանի նորան, որ մարդ մը իր վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու համար անդադար հրդե՜հ, հրդե՜հ կ՚աղաղակէ. իսկ երբ ճշմարիտ հրդեհ կը յայտնուի, ոչ ոք չի հաւատայ իրեն։ Ընթերցողը կրնայ դատել որ հարցը ճշմարիտ ծանրակշիռ է, իմ նկարագրածէս աւելի ծանրակշիռ։

Անցեալ տարի արդէն քանիցս գրեցի ձեզ այն դժուարութիւններուն մասին, որոնք Թէքէլրի դրութեան առջեւ յայտնուեցան։ Կը յուսամ որ ընթերցողը չէ մոռացել թէ ի՞նչ է Թէքէլրն։ Առաջ գիւղացիք զինուորական տուրքը կը վճարէին ոչ թէ մարդ գլուխ, որպէս կը լինի քաղաքների մէջ, այլ ըստ առաջնոյն՝ երբ տակաւին չէր յայտնուել Թէքէլրի օրէնքը՝ իւրաքանչիւր գիւղը կը վճարէր խո՛տ անունով որոշուած գումար մը։ Իսկ այժմ որ հրամայուել է Թէքէլրը գործադրել նաեւ գիւղերի մէջ, այդ տուրքը ոչ միայն կարեւոր յաւելումներ ստացաւ, այլ շատ տեղեր մինչեւ իսկ կրկնապատկուեցաւ։ Նոյնպէս առաջները գիւղացիք իրենց հողերի համար, որոց վրայ չլինի կառուցուած ոեւէ շէնք, չէին վճարեր կալուածական տուրք, իսկ այժմ Թէքէլրի գործադրութեամբ, ոչ միայն այդ հողերի համար էլ կը վճարեն տուրք, այդ թերեւս այնչափ ծանր չը լիներ, այլ որ ամէնից առաւել անտանելին է, հողերը չեն նշանակուած այն գնով որչափ կ՚արժենան, այլ առնուազն եռապատիկ և մինչեւ իսկ տասնապատիկ առաւել բարձր գնով. մի հող՝ զոր գիւղացին սիրով կը տայ 1000 ղրուշի, 5–10,000 ղրուշ նշանակուել է։ Ոչ միայն շատ մը երկրորդական, երրորդական կարգի հողեր նշանակուած են որպէս առաջին կարգի հող, ոչ միայն որպէս արդէն ասի՝ հողերի համար նշանակուել է իսկական արժէքից շատ աւելի թանկ գին, այլ շատ մը անջրդի հողեր էլ՝ որոց վրայ գիւղացին 10–20 տարին մի անգամ հաղիւ թէ ուշք կը դարձնի, նշանակուել են որպէս ջրարբի։ Սորանով գիւղացու վճարած տուրքը կրկնապատկուել և մինչեւ իսկ եռապատկուել է. էլ աւելին չեմ ասեր։ Արդ, այս դժուարին պարագայից ներքեւ ի՞նչ անէ խեղճ գիւղացին։

Նա անշուշտ ոչ մի ժամանակ կը մտաբերէ մերժել տերութեան տրոց վճարումը, բան մը՝ որ հիմովին անհաշտ է նորա ազգային կենսական շահերի, նորա հաւատարմութեան անկեղծ հաւաստեաց հետ։ Բայց կարծեմ մեղքն իրեն չէ եթէ նա ստիպուել է անբաւականութիւն յայտնել տեղի ունեցած զեղծումներուն և հետեւաբար տրոց տարապայման ծանրութեան պատճառաւ։ Ի՞նչ անել եթէ հաշիւը ձեռնտու չէ, եթէ նորանից այնչափ տուրք կը պահանջեն, որչափ նա հաղիւ թէ կը ստանայ իր հողից, որի համար նա ամէն տարի կը վճարէ, թէեւ 5–6 կամ 15–20 տարին մի անգամ հաղիւ նորա վրայ կը գործէ։ Այս տագնապալից վիճակը կրկին անյայտ և խոր ելք միայն կը բանայ շուարած գեղացու առաջ, կամ իր հողերը ձեռքէ չը հանելու համար ծանր պայմաններով դրամ ստանալ վաշխառուից և պահանջուած տուրքը —միշտ ապագայ յուսով— քանի մը տարի վճարելէ յետոյ իսպառ փչանալ և կամ ծախել հողերը, ծախել և գնդթել . . .։ Ընթերցողն անշուշտ ոչ միոյն և ոչ միւսին համար խորհուրդ կը տայ, այլ սակայն դժբաղդ գեղացւոյն համար ուրիշ ելք չկայ։ Ի՞նչ կ՚ասեմ, նա մինչեւ անգամ չէ կարող ծախել իր հողերը և ահա թէ ինչո՞ւ։ Թողունք որ ներկայ պայմանաց ներքեւ հազիւ թէ հող գնելու ցանկացողներ գտնուին, մինչեւ անգամ եթէ գտնուին էլ, կալուածական օրէնքը՝ որ ժամանակէ մ՚ի վեր գործադրութեան դրուել է՝ նոցա առաջ ահագին դժուարութիւններ կը յարուցանէ։ Կալուածագիրը (Խոթ—) փոխելու համար հարկաւոր եղած տուրքն կը պահանջուի ոչ թէ այն հաշուով որպէս ծախուել է հողը, այլ այն հաշուով որպէս հողի արժէքը նշանակուել է կալուածագրոց տումարների մէջ. սորանով կալուածագրերը փոխելու համար պահանջուած ծախքը նշանաւոր գումարների կը հասնի և մերթ մինչեւ իսկ ծախուած գումարի քանակութեան էլ կը հաւասարի։ Անցեալները գիւղացի մը՝ կարծեմ Հայոց—Զորէն՝ շատ հետաքրքիր մի հաշիւ տուեց ինձ։ Նա իր հողի մի մասը ծախել էր 15 լիրայի, սակայն կալուածագիրն փոխելու համար, հարկաւորած գումարն հասել էր մինչեւ 18 լիրայի. սակայն արի տես որ կալուածագիրը իւր մեռած հօր վրայ լինելով, նա նորից կը պարտաւորուէր իւր վրայ փոխելով կը՝ կին 18 էլ վճարել, այսինքն 16 լիրայի ծախուած հողի մ՚համար 36 լիրայ վճարել, միայն կալուածագրերը փոխելու համար։ Աւելորդ է ասել որ գիւղացին չը ծախեց իր հողը։ Արդ, այսչափ սպառնացող վիճակի առաջ ի՞նչ անէ անբաղդ գեղացին։

Նա կը տարուբերի անվճռողականութեան մէջ, նորա աչաց առաջ է ահաւոր ապագայն եթէ նա կը դիմէ վաշխառուին. մասամբ ծանօթ են նմա այն անբաղդութիւններն եթէ նա կը գաղթէ։ Իսկ երբ գիւղացին արդէն կը մտքանէ որ վաշխառուին դիմելով նա իր վիճակը առաւել կը ծանրացնէ, նա իրան առաւել կ՚անբաղդացնէ և ի վերջոյ նորից կը գաղթէ, բայց իսպառ փչացած, ուրեմն զարմանալի չէ որ նա այժմէն իսկ նախապատիւ կը համարի գաղթել, քան ենթարկուել վաշխառուի փչացնող պայմաններին։ Ընթերցողն անշուշտ խորհուրդ կը տայ անբաղդ գիւղացուն դիմել կայսերագթութեան, զոր Օգոստ. Հայրախընամ Սուլթանի կառավարութիւնը անշուշտ չի զլանար պետութեան հաւատարիմ հպատակներէն։ Եւ այդպէս իսկ արել են դիւղացիք։ Դուք անշուշտ տակաւին չէք մոռացել որ անցեալ տարի Թէքէլրի գործադրութեան պատճառաւ անբաւականութիւն յայտնելով Բէյլուից գաղթեցին իրր 15 տուն. նոյնպէս 400 տուն էլ գաղթեցին Ալպաղայի մեծ դաշտից, սակայն այս վերջինները վերադարձան, որովհետեւ Թէքէլրի գործադրութիւնն այս դաւառին համար յետաձգուեցաւ։ Այս տարի միեւնոյն անբաւականութիւններ նորից կը յայտնուին, սակայն ոչ թէ մի կամ երկու տեղերից՝ որպիսին կը լինէր անցեալ տարի, այլ Վանի շրջակայ գրեթէ բոլոր գաւառներից, գլխաւորապէս Բերկրիից և Արճէշից, Արծկէից, Գաւաշից և Թիմարից։ Սորա բոլորն էլ իրանց անբաւականութիւնները արդէն այնչից սկսեալ ներկայացրել էին տեղական և ազգային ձեռնհաս վարչութիւններին, սակայն ցաւ է ասել որ մինչեւ ցայժմ նոցա գանգատներին ուշք դարձնող չէ եղել։ Բայց այս անգամ կ՚երեւի որ «դանակը արդէն ոսկորին հասել» է, ուստի գեղացիք չը բաւականացան միայն գանգատներով, այլ իրանց կողմից խրկեցին պատգամաւորներ Ալաշկերտի և Կարսի կողմերը, որպէս զի ուսումնասիրեն տեղական հանգամանքները և տեղ պատրաստեն գաղթականութեան համար։ Ոչ եւս տարակոյս կայ որ գեղացւոց մտադրութիւնը այս անգամ լուրջ է և ոչ ըսպառնալիք։

Արճէշի և Արծկէի գիւղերից մեծ ազդոյն մասն, Բերկրիի Գործոթ, Գաւաշի Կրկին Բէլու և քաղաքից երկու ժամ հեռաւորութիւն ունեցող Աւերակի գիւղերը գաղթելու համար արդէն հարկաւոր եղած նախապատրաստութիւններն անդամ տեսել են։ Այսօր իսկ լաւ տեղեկութիւն ունեցող մի աղբիւրից ինձ հաղորդուեցաւ որ Արծկէի (Ատելճէվազ) գաւառից 55 ընտանիքներ թողած իրենց տուն տեղ արդէն ճամբայ եղած են Ալաշկերտ կամ Կարս գնալու համար. բայց ես գոնէ տակաւին չեմ վստահանար եռաշխատել այս ծանրակշիռ լուրի ստուգութեան մասին, թէեւ տարակոյս չկայ որ եթէ նոցա գանգատներին բաւականութիւն չը տրուի, մօտ օրից դժբաղդութիւն պիտի ունենամ հաղորդելու ձեզ ոչ միայն 55 տուների այլ թերեւս ամբողջ գաւառների պարպուելու մասին։ Կարծեմ կարող եղայ հասկացնել թերահաւատներին որ հարցը իրօք ծանրակշիռ է։

Բայց գոնէ մենք կը յուսանք որ տակաւին մի ելք կայ, կը յուսանք որ կայսերական կառավարութիւնը կը բարեհաճի տակաւին իր ուշքը դարձնել պետութեան հաւատարիմ հպատակների անբաւականութիւնների վրայ։ Արդէն կ՚ըմբռնենք որ կայսերական կառավարութիւնն ա՜ներիւութիւն մը չներ գործադրելով օրէնք մը՝ որ երկար ժամանակէ ի վեր կը գործադրուի կայսրութեան ուրիշ գաւառների մէջ, և արդէն գիւղացին էլ օրէնքի գործադրման մասին այնչափ չը զանգատիր, որչափ նորա առթիւ տեղի ունեցած զեղծումների մասին, բայց և այնու պէտք կը ըդգամք որ պաշտօնատարք աղէկ ներտեն տեղական պայմանները։ Վստահ ենք որ յայնժամ նոքա ոչ միայն դատապարտելի զեղծումները բառնալով, այլ օրէնքի գործադրութիւնը ժամանակի մը համար յետաձգելով՝ չեն թող տար որ երկրին գործօն երկրագործ տարրը — Հայը—թողու հայրենիքը և իր բազուկները գործածէ օտար հողի վերայ։

Արդէն վերջին օրերս Վսեմ. նախանգապետ փաշան կազմել է այս տեղ մի յանձնախումբ որ պիտի քննէ գանգատոցների անբաւականութիւնները։ Նոյնպէս 10–12 օր առաջ Ազգ. Վարչութեան հրաւիրմամբ Առաջնորդարանի մէջ գումարուեցաւ մի Երեւելեաց ժողով (որպէս թէ Գաւառ. ժողով գոյութիւն չունենար), որ որոշեց տեղական կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել գիւղերի ճգնաժամին վերայ, որ կ՚սպառնայ երկիրը անապատ դարձնել։ Ուրիշ անգամ նորէն ընդարձակօրէն կը վերադառնամ այս կարեւոր հարցին։

* *

Ազգային իշխանութիւնն՝ որ ամենից աւելի այժմ կարող էր իր նշանակութիւնը զգալի ընել տալ, երբ հողային հարցի պէս նշանաւոր հարցեր կը յուզուին, դժբաղդաբար այժմ ամենից աւելի կորցրել է իր նշանակութիւնը և ազդեցութիւնը։ Ս. Հայրիկն՝ որ ընդունել է Մուշից առաջարկեալ պաշտօնը, մօտ օրից կը թողու վանք և կը գնայ Բաշգալէ։ Փոխ-առաջնորդ Արժ. Մեսրոպ վարդապետն էլ վերջին անգամ լինելով հրաժարական տուեց իր պաշտօնից և Վարագի վանքը քաշուելով՝ սպանձնեց վանքի կառավարութեան ղեկը։ Նախորդ շաբթու։ Ժողովը Մեսրոպ վարդապետի թողած պաշտօնը առաջարկեց Աղթամարի միաբան Խիզանցի Յակոբ եպիսկոպոսին, որ քանի մը շաբթից ի վեր հիւր է մեր մօտ, սակայն նա մերժեց։ Եթէ Ս. Հայրիկն էլ երթայ, անիշխանութիւնը կատարեալ կը լինի։ Ս. Հայրիկի Բաշգալէ գնալու նպատակն է տեղւոյն Ս. Բարթուղիմէոս վանքի կառավարութեան ղեկը խլել Բազունի Յովհաննէս վարդապետի ձեռքից, (որի մասին իմ գրած նամակներից դուք արդէն բաւական տեղեկութիւն ունիք), զոր մտադիր է յանձնել Վարագի միաբաններից Արժ. Դանիէլ վարդապետին։ Դանիէլ վարդապետ գիւղերի մէջ դարձած և գիւղացիների հաւանութիւնն արժանաւորապէս վայելող մի արժանաւոր եկեղեցական է։ Կը յուսանք որ իր նոր պաշտօնի մէջ էլ յաջող դուրս կը գայ։ Ս. Հայրիկի խօսքերից կ՚երեւի որ նա պիտի գնայ Մուշ՝ երբ վերադառնայ Բաշգալէից։

* *

Մեր մարտ 1 ամսաթիւ մասնաւոր նամակին մէջ, զոր հրատարակեցի էիք Մասիսի 3441 թուով, մի ակամայ անճշգրտութիւն սպրդեցաւ։ Ես ասել էի որ «Հնախորդ շաբթուան խայտառակ լեզուով գրուած յայտարարութիւնների քանի մը օրինակներ տեսնուեցան չորս կողմը», որոց մէջ լիրբ խօսքեր գրուած կան Ս. Հայրիկի, Վսեմ. կամարական Բէկի և ուրիշների դէմ, և այլն։ Սակայն յետոյ ստուգեցի որ այդ յայտարարութիւններուն մէջ Ս. Հայրիկի և Վսեմ. կամարականի մասին բան մը չկայ գրուած։ Իրաւ, Ս. Հայրիկ ստացած է մի անստորագիր նամակ, որի մէջ նամակագիրը խորհուրդ կը տայ Ս. Հայրիկին նոյն ժամանակ յուզող ընդհ. տեսչութեան հարցի մասին, սակայն նորա մէջ չկան գործածուած խայտառակ բառեր։ Կամարական Բէկին ղրկուած էր պատճէնը այս անստորագիր նամակին, որպէս զի նա էլ նոյն մտքով խորհուրդ տայ Նորին Սրբազնութեան։ Կը խնդրուի ուղղել իմ ակամայ անճշդութիւնը։

Ուրիշ կարեւոր տեղեկութիւններ էլ կան, զոր կը գրեմ յաջորդ նամակս։ Դուք անշուշտ կը նեղէք ինձ եթէ Զատկական թանգ ժամերից հաղիւ կրցայ գողնալ քանի մի կարեւոր վայրկեաններ ներկայ թղթակցութեանս համար։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՌՈՒՍԻՈՅ

(Մեր Թղթակցէն)

Մոսգուա, 26 ապրիլ.

Արտասահմանեան ապրանաց անմաքս փոխադրութեան խնդիրը տասնեակ մը տարիներ կը շարունակէ յուզել մտքերն։ Այս մասին շատ գրեցին, շատ վիճեցին, շատ դատեցին, բայց որոշ եզրակացութեան չեկան տակաւին։ Կաւկասի վաճառականք ըստ մեծի մասին ընդդէմ են փակման. բայց դտնուեցան ասա՛ քանի մը հայ վաճառականք, որք ռուս գործարանատերաց ոչ անձնական՝ այլ միջնորդաց խնդրանօք փութացին ստորագրել այն խնդրագրոյն զոր ներկայացին Պետերբուրգի կառավարութեան՝ փակումն պահանջող ռուսք։ Այսու ամենայնիւ ձայնից մեծամասնութիւնը, ծերակոյտի մէջ, ընդդէմ է փակման. ոմանք գործարանական կուսակցութեան անյագ փափագներն գոհացնելու համար առաջարկեցին և ընդունեցաւ տուին այս կիսավիճռը թէ անմաքս փոխադրութիւնն չը փակուի, բայց ծանր տուրքեր սահմանուին որ փոխադրութիւն դժուարանայ։ Ըստ այս վճռոյն կառավարութիւնն արտօնութիւններ պիտի տայ այն անձանց որք գործարաններ պիտի հիմնարկեն բուն Կաւկասի մէջ, օրինակ՝ շաբարի գործարան ունեցողն մինչեւ 10 տարի ազատ պիտի լինի գործարանական տուրքերից։ Սա գովելի յորդոր է կառավարութեան կողմէ, և ընդհանրապէս խօսելով՝ անմաքս ապրանաց փոխադրութեան արգելումն կրնայ մեծամեծ օգուտներ բերել տեղացւոց և մանաւանդ հայ վաճառականաց, որոց ձեռաց մէջ էր ցարդ առուտուրը։ Բայց դժբախտաբար հայն ճկուն միտք, հեռատեսութիւն և սրատեսութիւն չունի որ այժմէն իսկ (թէեւ բաւական ուշ է) թէ՛ հողատիրութեան և հողագործութեան և դորա բոլոր ճիւղերուն ձեռնարկէ, և թէ՛ արուեստներու և գործարաններու ձեռնարկէ։ Այս երկու գլխաւոր մասունք են կատարեալ վաճառականութեան, ուստի և նիւթական տիրապետութեան և բարոյական անկախութեան հիմնական սարերք։ Ոչ մի թշնամւոյ ոչ մի բռնութիւն և հալածումն այնքան ահաւոր և վտանգաւոր չեն ճնշեալ կամ նուաճեալ ազգերուն համար՝ որչափ սպանիչ են մեքենայք և չոդիք՝ այսինքն գործարաններն ու երկաթուղիք։ Երկաթուղիք արդէն սկսած են իրենց տապալիչ զօրութիւնը կաւկասում, մնում է գործարան և մեքենայք, որ շատ չանցնիր կ՚սկսին իրենց հիմնայատակ կործանիչ և յեղափոխիչ ազդեցութիւններն, որով կ՚անհետանայ խսպառ Հայոց նիւթական բարօրութիւնն ու դորա յարակից բարոյական անկախութիւնն։ Այնուհետեւ մնաս բարեաւ հայոց վաճառականութիւն, և բարի եկար հայոց սնանկութիւն, առօրեայ հացի կարօտ աղետալից օրհասական կեանք, ստրկութիւն և կրուստ։ (Թիշենք Հնդկաստանի հայոց վաղեմի բարգաւաճութիւնն)։

Անմաքս փոխադրութեան արգելումն արդարեւ մանաւորապէս կ՚օժանդակէ ռուս գործարանատերաց յաջողութեան. սակայն փափման խնդիրն ուղղակի մեծ հարուած և վնաս կուտայ թէ՛ կաւկասցոց և թէ՛ պետական գանձարանին, զի կեդրոնական կառավարութիւնը Բաքու—Թիֆլիզեան երկաթուղին ապահոված է տարեկան 500 հազար ռուբլ հասոյթ եթէ փակուի։

Արդ, միթէ անմաքս ապրանաց արգելումն այնքան օգուտ պիտի բերէ՞ ռուս գործարանատերաց, (զրամանալի չէ՞ որ ամէն ինչ կը զոհուի մի քանի անյագ անձանց ցանկութեանց), որ ոչ միայն հասարակաց կրելի վնասն, այլ և տերութեան գանձարանին ուղղակի վնասն փոխարինուի։ Եւ արդի տիրող իրկոսակցութիւնն և դորա պահպանիչ հրեշտակ Պ. Քաթքով այնքան տարամիտ են մնում թէ որ այսքան չեն տամուտ են փակման։ Այս օրերս Պ. Քաթքով Պետերբուրգ դնաց յատկապէս այդ խնդրոյն առթիւ, որ անձամբ համոզէ և ստիպէ անպատճառ փակել անմաքս ապրանաց ընդհանուր փոխադրութիւնն։ Ինչ տեղեակ է համալաւեան կուսակցութեան ոգուն և հաստատամտութեան, նա չի զարմանար անշուշտ Պ. Քաթքովի և առհասարակ կուսակցութեան գործունէութեան եռանդակին. ուստի և պէտք է սպասել, ինչպէս որ գրած եմ ձեզ անցեալ տարի, որ պիտի յաջողի վերջապէս ի կատար ածել իւր փափագները։

Սակայն ինչ տրամաբանութիւն կը տարակուսի անշուշտ ընթերցողն։ Այո՛, բազումք ի Ռուսաց թղթաբանական անսխալ թիւերով հաստատեցին կրելիք մեծամեծ վնասներն և փոխադրութեան ազատութիւն խնդրեցին. բայց դոցա ամենուն բողոքը ձայն բարբառող մինչդեռ տիրող կուսակցութեան բացարձակ պահանջն է փակել արգիլել, իսպառ խափանել արտասահմանէն անմաքս ներմուծումն թէեւ դա Պարսկաստան փոխադրելու նպատակաւ լինի։

Անցեալ տարի, երբ առաջինն անգամ պատիւ ունեցայ այս խնդրոյ մասին քանի մը կարծիք յայտնել Մասիսի պատուական ընթերցողաց, ապրանաց անմաքս փոխադրութեան փակումն հաւանական դատեցի. խնդրոյն ոչ այնքան նիւթական՝ որչափ բարոյական կողմը կարեւոր համարեցի. ոչ ուղղակի տնտեսական կամ առեւտրական օգուտ նշմարեցի այս տարօրինակ չարժման մէջ, այլ քաղաքական և բարոյական կամ աւելի պարզ, դորա միակ նպատակն էր և է՝ առեւտրի դադարմամբ փակել յաւիտեան այն լուսամուտ՝ յորմէ կանցնի կաւկասեւրոպական փրկարար ազդեցութիւնն, և ռուս գործարաններ հիմնելով կաւկասի մէջ Հայոց վաճառականութիւնը կոտրել, ի մի բան՝ նիւթականապէս և բարոյապէս ստրկացնել ժողովուրդը։ Այնուհետեւ ինչ՞ը չի կարելի անել այն խեղճ ժողովրդին հետ . . .։ Այս փոխադրութեան փակման խնդրոյն առթիւ եղած վիճաբանութեանց մասնակ, դանուեցան անձինք՝ որք ցանկասեցան բացարձակապէս յայտնել Ռուսաց այնքան համակրելի անխարհակալութեան անյագ ձգտումները, ասելով թէ՝ Հիւսիսային Պարսկաստանն արդէն մեր անբնաբերելի սեփականութիւնն է, պէտք է բոլոր ճիգ թափենք հարաւային Պարսկաստանին ևս տիրելու՝ առեւտրական մենաւաճառութեամբ։

Ասոնի պարզ կը տեսնուի որ փոխադրութեան փակման խնդիրը մի հարուածով երկու նպատակի հասցնող զօրութիւն ունեցող կը նկատուի Ռուսաց կողմանէ։

Առաջինն է կաւկասի հոգւով մարմնով, նիւթականով և բարոյականով ստրկացումն և ռուսացումն զոր բարձրաձայն կը քարոզեն մի աղատախոհ կուսակցութիւնք և զոր լռելեայն կը ջանան կատարել պանսլաւական կամ համալաւական կուսակցութիւնք։

Երկրորդն է Պարսկաստանի տիրապետութիւնն, որ այնչափ կը դիւրացնէ տիեզերակալութիւն այսինքն մինչեւ Միջերկրական ծով և Պարսից ծոց տիրապետութիւնն, որ Հնդկաստանին կը սահմանակցէ և Սուէյշի ջրանցքն անպէտք կը դարձնէ Ռուսիոյ համար։ Եւ թող չի կարծուի թէ սա երեւակայութիւնս է որ այսպէս նկարագրում ինձ ապագայն, այլ նոյն քաթքովի թերթում երեւցած յօդուածներու հակիրճ իմաստն է սա որ վերջին պատերազմէն ի վեր քարոզում է։

Թերեւս յարմարագոյն առթիւ այն և անպակաս նոր յօդուածներու թարգմանութիւնն մէջ բերեմ ի վկայութիւն ասածիս և ի համոզումն չհաւատացողց, բայց առայժմ կարծեմ կարի անհեռատես և Ռուսիոյ քաղաքագիտութեան անգէտ անձինք միայն կրնան զարմանալ այն ուժգին և անխոնջ աշխատանաց՝ զորս չեն խնայեր ի գործ դնել կաւկասի անմաքս փոխադրութիւնն արգիլել տալու համար։ Կաւկասի ժողովրդոց միտքը միայն աչքի փուշ և նպատակի խոչընդոտ է համարուած. այն է Հայն, որոյ մասին ամէն բարոյական միջոցներ գործադրուած են անյաջող. զի Ռուսք զարմանք կը յայտնեն կաւկաս ճամբորդելով և տեսնելով տեղւոյն վաճառականութիւնն Հայոց ձեռաց մէջ։ Շատ են ծաղրած ըզ Հայերը, շատ անվայել մականուններ են տուած Հայոց, կեղեքիչ և տեղական ցեղերու բռնաբարիչ հաբրստահարիչ են անուանած, Հրեից պէս արիւն ծծող և այլն են անուանած՝ ամչցնելու և վաճառականութենէ ետ կենալ տալու համար, բայց պարապ են եղած բոլոր այդ ջանքերն։ Մինչեւ իսկ 1877 թուի պատերազմի ժամանակ Ղարսի պաշարումէն ետ կենալու և Ցեր Ղուկասովին ետ քաշուելուն առթիւ Գոլոս ազատախոհ թերթն յանդգնեցաւ իւր թերթին մէջ կաւկասեան ազգաց նկարագիր մը տալ և զՀայերը խորամանկ, անհաւատարիմ, ոխակալ անուանել. և սա այն ժամանակ երբ Հայ զօրավարք արիւն կը թափէին, հայրենիք կ'աւերէին՝ Սլաւոնները թուրքիոյ լուծէն անկախ դարձնելու համար։

Եւ այժմ որ ամէն ջանք ի դերեւ ելան, ամենէն սուր և ազդու միջոցը գործադրելու ձեռնարկած են. եթէ Հայք իրենց խոր քնէն չսթափին, այլ եւս փրկութիւն չի կայ, յաւիտեան կը կորչին։ Բոլոր աշխարհք գիտէ որ Հայք հաւատարմագոյն ազգ են թէ՛ Ռուսիոյ, սորա սահմանաց մէջ, և թէ Թուրքիոյ, դորա սահմանաց մէջ։ Բայց ոչ երբէք և ոչ ոք կրնայ պահանջել Հայ ազգէն ինքնասպանութիւն. ուստի բնական է գործադրել ամէն օրինաւոր միջոց՝ կեանք և կատարեալ կեանք յարատեւ պահպանելու համար։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳԱՑ

(Պապահական թղթակցէ մը)

(Շար. Նիւ-Եորքի նամակին)

Եկեղեցւոյ մէջ նստելու հրաման չը կար, այլ միաղարեանի մը արտօնութիւն տրուած էր գագաղէն սակաւ ինչ հեռուն նստիլ եւ արտասուել. որչափ անկեղծ են արտասուք ալեւորին։ Դագաղը դրուած էր բեմին առջեւ. կափարիչը կէսէն վեր բաց էր եւ մարմնոյն գլուխը եւ կուրծքը միայն կերեւնային, մաքուր հագուեցուցուած էր եւ ձախ ձեռքը կուրծքին վրայ հանդչած. իր արծաթափայլ մազերը մինչեւ ուսերը ձգուած, եւ ճիւնի պէս սպիտակ մօրուքը դագաղին գլխուն եւ ոտից կողմը երկու կուրծքին վրայ տարածուած։ Արմաւենեաց մեծ ոստեր դրուած էին, եւ կափարիչին վրայ զետեղուած արծաթեայ տախտակի մը վրայ հետեւեալ անպաճոյճ արձանագրութիւնը կար.

ԲԻԴԸՐ ՔՈՒՓԸՐ

Ծնեալ 12 փետր. 1791

Վախճանեալ 4 Ապրիլ 1883.

Մարմնոյն բոլոր երեւոյթը կը թեւլադէր կանգեղ մը, որոյ իւղն հատած էր եւ պատրոյգը սպառած։ Ամէն ոք տխուր հայեացք մը ձգելով պատկերի դէմքին վրայ՝ զգածեալ կանցնէր միւս դռնէն դուրս. բազմութիւնը կը ներկայացնէր ամէն կարգէ եւ վիճակէ անձինք. մեծափարթամ վաճառականներ եւ սեղանաւորներ, արուեստագէտներ, հասարակ գործաւորներ եւ աշխատաւորներ, մեծատուն տիկիններ եւ գործաւոր աղջիկներ, ժանտադէմ սայլավարներ եւ նաւաստիներ եւ այլն։ Ըստ կարգին եկան Քուփրը Եունիէնի աշակերտները, որոց հետեւեցան աշակերտուհիք ձեռքերնին բռնած մէկ մէկ «Շուշան հովտին» կոչուած ծաղիկէն զոր դագաղին առջեւէն անցնելուն վրան զետեղեցին. հուսկ ուրեմն ժամը երեքը հասաւ, այլ բազմութիւնը հետզհետէ կը խռնէր եւ կուզէր ներս մտնել. բայց պատուէր տրուած էր տրուած հրահանգէն չը խոտորիլ, ուստի փոքր դռները գոցուեցան եւ կեդրոնի դուռը բացուեցաւ, եւ հետզհետէ յուղարկաւորք կառքերով եկան, քիչ ետքը դուռը գոցուեցաւ։ Քաղքիս նշանաւոր եկեղեցականներէն Տօքթ. Հաւբրտ Քրօզպի, եւ Տօքթ. Ռօպերդ Քոլերը կատարեցին պաշտօնը, ուսկից յետոյ կափարիչը գոցուեցաւ, եւ Քուփրը Եունէնի ուսումնաւարտք, որք գործօն դագաղակրի պաշտօն ունէին, դագաղը իրենց ուսերուն վրայ վերցնելով դուրս հանեցին եւ զգուշութեամբ դագաղակիր կառքին մէջ զետեղեցին։ Երբ դագաղը երեւցաւ, դուրսը կայնող հաղարաւոր անձինք գլխարկնին հանեցին եւ չատեր այնպէս մնացին մինչեւ որ կառքը ճամբայ ելաւ, որոյ հետեւեցան յուղարկաւորք կառքերով զոյգ զոյգ երկայն զուգահեռական շարք մը ձեւացնելով։ Դագաղակիր ուսումնաւարտք դագաղը կրող կառքին ետեւ կխարոյոր շղթայ մը ձեւացնելով հետի կերթային։ Ամբոխը կառաւարը յառաջացաւ Ֆոուրդ Ավենիւ կոչուած պողոտայէն վար, եւ Բուփրի Եունէնքի առջեւէն անցնելով եւ կողմնակի փողոց մը դառնալով ելաւ Պրոտուէյ կոչուած մեծ պողոտան, որ Նիւ-Եորքի ամենէն բազմամարդ պողոտան է, եւ մէկ կողմէն միւսն անվնաս անցնելու համար մեծ զգուշութիւն եւ արագաշարժութիւն պէտք է. պողոտային վրայ կառքի նշոյն անգամ չը կար. ամենն ալ խճողեալ կը կենային կողմնակի փողոցներուն մէջ. երկու կողմի քարայատակներուն վրայ մարդոց եւ կանանց խուռն բազմութիւն մը դիզուած կը կենային, եւ չէնքերուն պատուհանները մարդու գլխով հիւսուած էին։ Երբ դագաղակիր կառքը կը յառաջանար, երկու կողմը դիզուած հազարաւորք իրենց գլխարկները կը հանէին։ Ամբոխս հանդէսն հասաւ պողոտային վարի ծայրը, ուր է Սաուդհ Ֆէնի կոչուած նաւամատոյցը, ուսկից կառքերը չոգենաւները մտան եւ անցնելով Պրուքլին յառաջացան Կրինվուտի հռչակաւոր գերեզմանատունը. ուր Մր. Քուփրի մարմինը իր վերջին հանգստավայրին մէջ ամփոփուեցաւ։

Մեծ պատիւ է Նիւ-Եորքի քաղաքացւոց, որ իրենց մեծ քաղաքակցին, որ չունէր երբէք պաշտօնական դիրք կամ աստիճան, տալին անկեղծ սէր եւ իր յիշատակին այսպէս մեծարանք։ Շատեր հաւաստեցին թէ Լինքոլնի մահուանէն ի վեր այսպիսի թաղում մը տեղի ունեցած չէր։

Բիդըր Քուփրը ծնած է ի Նիւ-Եորք միջին կարգի ընտանիքէ մը, եւ իր ամբողջ կեանքը հոն անցուցած է. իր հայրը ծառայած է Յեղափոխութեան կռիւներուն մէջ եւ իր անձնական ստացուածքէն մեծ զոհողութիւններ ըրած է։ Բիդըր իր մանկութեանը ծառայած է իր հօրը քով, որ գլխարկ չունող եւ վաճառող մ'էր. իր կենաց մէջ միայն տարի մը կարողացած է նախնական դպրոց մը յաճախել, այն ալ միայն օրուան կէսը։ Յետոյ իր հայրը դրաւ զինքը կառաչինութեան արուեստին, ուր այնչափ յառաջ գնաց, որ իր վարպետը առաջարկեց ընկեր ըլալ իրեն, եւ կամ առանձին գործարան մը բանալ իրեն համար, բայց ինքը չուզեց ընդունիլ. քանզի հարկ էր բաւական պարտքի տակ մտնել, եւ ինքը պարտքէն մեծապէս կը խորշէր, եւ շարունակեց իր վարպետին քով աշխատիլ։ Մեծին Բրիտանիոյ հետ տեղի ունեցած պատերազմին (1812) ասուղներնց մեծ պահանջ եղաւ, քանզի Ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստները փակուած ըլալով ընդդէմ օտար նաւուց՝ ոչինչ կարելի էր ստանալ Եւրոպայէն, ուստի ջանացին այդ պահանջը հայթայթել երկրին մէջ գործարաններ հաստատելով։ Մր. Քուփրը այս միջոցին հնարեց տեսակ մը գործիք, որով ասուեղինաց երեսը կը հարդուէր. այս գործիքը մեծ արժէք ունեցաւ եւ Մ. Քուփրը շատ ստակ շահեցաւ. ստակէ. յետոյ կանգնեց մանողական գործարան մը, յետոյ բացաւ նպարավաճառի խանութ, ապա ձեռք զարկաւ հաստատել սոսինձ չինելու գործարան մը (կը՝ եւ այլ ինչ)։ որմէ շահեցաւ իր մեծ հարստութիւնն, եւ այդ եղաւ իր միայն գործը մինչեւ իր մահը։ Բաց իր այս գործէն Մր. Քուփրը ձեռնարկած է ուրիշ զանազան գործոց, հաստատած է երկաթեղինաց մեծ գործարան մը. եւ երկրին երկաթի հանքերը զարգացնելու համար մեծամեծ ձեռնարկութիւններ ըրած է։ Մր. Քուփրը էր նաեւ հնարիչ մը, բայց ի վերոյիշեալ ասուեղինաց համար հնարած գործիքէն, հնարած է ուրիշ զանազան գործիքներ։ Ինքը եղած է Ամերիկայի մէջ առաջին չոգեշարժ մեքենան կառուցանողն՝ առանց ուրիշէ մը գաղափար առած բլլալու, եւ չինած է առաջին երկաթուղին Ամերիկայի մէջ։ Ինքը եղած է նաեւ, օգնականութեամբ Մր. Ֆիլտի (Նիւ-Եորքցի միլիոնատէր մը, որ դեռ կ'ապրի) առաջին ընդծովեայ պարանն հաստատողն ընդ մէջ Ամերիկայի եւ Եւրոպայոյ։ Մր. Քուփրը իրաւամբ կոչուած է Ամերիկայի մէջ երկաթուղեաց հայրն եւ հեռագրոց կնքահայրն։ Ինքն եղած է առաջին նախագահը Նիւ-Եորք Նիւ Ֆաուն-դլէնտ էնտ Լընտն Թէլեկրաֆ Քըմփնի կոչուած ընկերութեան, եւ երկար տարիներ վարած է այդ պաշտօնը։ Մր. Քուփրը Հելլենաց ընդդէմ Թրքաց յարուցած ապստամբութեան ատեն համակիր գտնուած է Հելլենաց, եւ չինած է ծովառումբ մը, զոր մտադիր էր զըրկել Ցունաց առագաստաւոր նաւով մը որ Նիւ-Եորքէն պաչար բեռցած ճանբայ կ'ելնէր դէպ Ցունաստան, այլ նաւը յանակնկալս մեկնած ըլլալով՝ չէր կարողացած զրկել։

Մր. Քուփրը բնաւորութեան տէր անձ մ'էր, ժպիտ մ'եւ քաղցր խօսք մ'ունէր որու որ հանդիպէր. իր ապրելու եղանակն եւ սովորութիւնները յոյժ պարզ էին։ Ինքը յոյժ բարի անձ մ'էր. իւր սիրտը, ինչպէս Տոք. Քոլերը գեղեցիկ կերպով նկարագրեց ժողովին մէջ, կը նմաներ մեղուաց փեղջիջի մը, միայն դպչէիր մատովդ, եւ ահա մեղրը իր բոլոր քաղցրութեամբը դուրս կը հոսէր։ Իր կեանքը նուիրած էր հասարակաց բարւոյն, եւ իր ստացուածքը կը գործածէր հասարակաց, եւ ի մասնաւորի աղքատ եւ գործաւոր դասուց օգտին։ Ինքն իր ստացուածոց ոչ թէ տէրը՝ այլ փոխոնը կը համարէր ինքզինքը։

(Շարունակելի)

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Ս. Երուսաղիմայ Ամեն. Տ. Տ. Եսայի Սրբազան Պատրիարք Հայրն այցելեց Որբանոցս։ Ցետոյ յՈրբանոցիս պատրաստարեալ որբոցս ուսման դասերն եւ ձեռագործներն քննեց։ Նորին Բարձր Սրբազնութիւն օրհնելով զՈրբանոցս եւ ի նմա պատրաստարեալ զաւակունքս, մխիթարեց միանգամայն 45ի չափ գրբեանց նուէրներով, որով զմեզ երախտապարտ կացոյց յաւէտ։

Ուստի իմ եւ որբոցս առ այս զգացած անհուն երախտագիտութիւնը կը յայտնեմ հրապարակաւ Նորին Բարձր. Սրբազնութեան, որ իւր պատկառելի այցելութեամբը հաճեցաւ անձամբ մը խիթարել եւ քաջալերել խումբ մը տարաբաղդ որբեր։

Այս առթիւ նաեւ ոչ նուազ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ հետեւեալ նուիրատու բարեսիրաց, որք բարեհաճեցան իրենց մէկ մէկ կամաւոր նուէրներով մխիթարել զորբերս։

Գրիգոր էֆէնտի Շամտանճեան Զատկական տօնին առթիւ հաճեցաւ ինքնայօժար նուիրել 2 Օսմ. ոսկի ի նպաստ որբոցս։

Եղիա էֆէնտի Տէմիրճիպաշեան մի օրինակ իմաստասիրական եւ գրական շարժում։

Պարտիզակցի Մ. Էֆէնտի Սըզրեան մի օրինակ Աւետարան տղայոց։

Սրբազան Մայրապետ Նշան Գալֆայեան
Հիմնադիր-Մայր Որբանոցիս

1883 ապրիլ 29, Խասգիւղ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 25 ԱՊՐԻԼ — 2 ՄԱՅԻՍ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Շաբաթ. — Եկաւ 2,640 պարկ։ Վաճառեցաւ 1,640 պարկ։ Պատրաստ՝ 3000 պարկ։ Հրապարակը թոյլ լինելով, գնողք ապրանք առնելէ ետ կը կենան։

Խոտեր. — Եկաւ 300 պարկ։ Վաճառեցաւ 300 պարկ։ Պատրաստ՝ 12,000 պարկ։ Հրապարակը յոյժ հանդարտ է և խիստ քիչ գնողներ կան։ Գիներն անշարժ կը մնան։

Բրինձ. — Եկաւ 140 պարկ Ռիզոն և 550 պարկ Հնդիկ։ Վաճառեցաւ 140 պարկ Ռիզոն և 550 պարկ Հընդիկ։ Պատրաստ՝ 500 պարկ Իտալական և 2,000 պարկ Հնդիկ։ Հրապարակը շատ բանուկ է. Իտալական տեսակները կը փնտռուին. շաբթուս նոր եկածները 41 ֆրանքի վաճառեցան։ Հնդիկ տեսակներուն առեւտուրը քիչ մը հանդարտ է, բայց գիներն ամուր են։

Սէրմէրէն. — Եկաւ 1,000 սընտուկ։ Պատրաստ՝ 1000 սնտուկ։ Հրապարակը շատ բանուկ է. օրուան դիւնն է 8 ղրշ. քիլոկրամը թէ՛ մեծաչափին և թէ՛ փոքրաչափին համար։

Քրէյզ. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 3000 սնտուկ, 100 տակառ Ամերիկեան և 100 տակառ Ռուսական։ Պատրաստ՝ 75,000 սնտուկ, 600 տակառ Ամերիկեան և 1800 տակառ Ռուսական։ Հրապարակն հանդարտ է մեծ քանակութեամբ ապրանք կ'սպասուի Ռուսիայէն։

Ծխախոտ. — Եկաւ 750 պարկ. վաճառեցաւ 250 պարկ, պատրաստ՝ 4500 պարկ։ Գնողք սակաւաթիւ և գիները թոյլ են։

Ադալիա. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 1700 սնտուկ։ Պատրաստ՝ 10,000 սնտուկ։ Հրապարակը քիչ մ'աւելի բանուկ է. գիներն անշարժ կը մնան։

Ընդհանուր գիներ		Լ. 105
Շաքար Հոլ. սկռով կենդ.		—206
» » պարկով »		—206
» Թրիէստ » »		185—
» Գլուխ 2-3 քիլկր. (7 0/0 գեղչ)		
50 քիլօկ. 252—		Լ. 100
Խաղվէ Պրազիլ, ընտ. հօխ.	7.40	
» » լաւ »	6.80	
» » սովորական »	5.50	
Սբրմչէթ Պէլճիոյ քիլ.	8	
» Ֆրանսայի սնտ.	88—	
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ. հօխ	100—140	
Որդան կարմիր (գըրմզդ), սև	27—	
» » գարշ	22	
Պղպեղ սև հօխ. 9 3/4		Լ. 104
Կինամոն » 8 8 1/2—		100
Խունկ կենդ. 220—240		»
Մեխակ (գրնֆիլ) հօխ. 15—		
Բրինձ Հնդկ. պարկ 80 օխա		128—133
» Ճէնովա		—39 Ֆր.
Թէյ սեւ սովոր. հօխա	12—17	Լ. 100
» միջին »	20—44	
» ընտիր »	100—120	
Քարիւղ (կազ) Ամ.սնտ.	36 3/4—37 1/4	
» » տկռ. հօխ.	50 փր.	
» Ռուսական » »	48 »	
Սալայ (նշոթա) Անգլ. կենդ.		186-
		մէջ. դր.
Ապակի սնտ.	18—18 1/2	Ֆր.

ՄԵՏԱՂՔ

Երէք. — Անգլիոյ մէջ գիներն ամուր են. իսկ հոս իջնելու վրայ են սա պատճառաւ թէ վաճառատեարք իրենց ունեցած ապրանքը ձեռքէ հանել կը չանան։ Հրապարակին վիճակն անստոյգ է։ Շաբթուս եկած երկաթին քանակութիւնն 100 թոնոյի կը հասնի. փոքր Ասիոյ համար վաճառեցաւ 150 թոնոյ, որոյ 100 թոնոն փոխանցմամբ։ Պատրաստն իբր 3000 թոնոյ կը հաշուի։

Պղինձ. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 220 սնտուկ։ Պատրաստ 100 սնտուկ։ Գիներն անշարժ կը մնան։ Հրապարակին վրայ գնողներ կը գտնուին։

Ֆրանսական Քէֆէնտ. — Եկաւ 1500 տակառ. վաճառեցաւ 1000 տակառ. պատրաստ՝ 18,500 տակառ, մեծ մասն Անվէրսի ապրանք։ Գիներն ամուր կը բռնուին։

Անտ. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 50 տակառ։ Պատրաստ՝ 150 տակառ։ Հրապարակը բաւական բանուկ է. գիներն ամուր են։

Թէրնէ. (Թէնէքէ). — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 100 սնտուկ։ Պատրաստ՝ 300 սնտուկ։ Գիներն անշարժ կը մնան։

Զինկ. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ 100 սնտուկ։ Գիներն ամուր են և հրապարակը բաւական բանուկ։

Պէնդ. — Քանի մը վաճառումներ եղան թէ՛ փոթիի և թէ՛ Բուսմէլիի համար։ Գիները թոյլ են, վասն զի վաճառատեարք իրենց ապրանքը վաճառելու մեծ փոյթ կը ցուցնեն։

Միւս մետաղաց վրայ նշանակելիք կարեւոր բան մը չկայ։

Օրուան գիներ (Լ. 100էն)

Երկաթ Անգլ. ձող կենդ.	49—48
» Նուէտ. » »	74—75
» Անգլ. Նէլբրոտ »	48—1/2
» Նուէտ » »	78—79
» տախտակ Նօ. 1-4 »	63—64
» » » 5-10 »	73—74
» » » 11-14 »	83—84
» Չրինկ. (մատ 1-3) »	95—66
» թել 3—16 1/2 »	65—70
Քարֆիցա Փարիզի 45 բիլկ	67—67—68
Պողպատ(ինկլիզ) ըստ տես. տկռ.	140—142
Անագ (թուլ) կենդ.	690—720
Թիթեղ (Պէնէքէ) 2 սնտուկ	190—195
Կապար, ըստ տես. կենդ.	120
Պղինձ տես. հօխ.	13—13 1/8
Զինկ. թերթ 100 հօխան	77—78 Ֆր.

Սոյն գիներ կանխիկ առուտուրի համար են։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Հրապարակը կատարեալ հանդարտութեան մէջ է։ Փոքր Ասիայէն եւ Բուսմէլիէն եկած քանի մ'ուղեւորներ կը գտնուին հրապարակին վրայ, բայց առայժմ վաճառումնք աննշան են։

Դաւրէժէն լուր կը տրուի թէ քանի եռեւէն Տիկին Ռէբ, որ Լուի Մարէշալի հետ մեկնեցաւ։ Այս վերջինը շատ յառաջ գնացած կը թուէր Տիկին Ռէբի համակրութիւնը գրաւելու մասին։ Օգոստոսի սկիզբը Վէռի դղեակին մէջ մի միայն Տիկին Բէրսէն մնացած էր, որ չէր ուզեր մինակ թողուլ իւր բարեկամուհին։

Եւ արդարեւ, առանց Աննա-Մարիի, Արտեմիս յաճախ մինակ պիտի մնար։ Մարքիզը չէր զատուեր քաթէրինի քովէն, երկուքն ի միասին կը պտըտէին, կամ Մարքիզը դուրս ելնել ուզած ժամանակ՝ քաթէրին ալ անոր հետ կ'ելնէր։ Կարծես թէ տարփական անցեալ մը չկար այդ երկու էակաց միջեւ. միմեանց հետ չափազանց մտերմութեամբ վարուելէ չէին վախնար։ Մինչ այս մինչ այն, Արտեմիսի քանի մ'ստիպողական նամակներուն վրայ Պ. Մորէր Վէռի դղեակն եկաւ, առջեւէն ահագին սնտուկներ զրկելով, որք լի էին գիրքերով և ձեռագրերով։ Իսկոյն Ֆապիէնի և քաթէրինի վարքը փոխուեցաւ։ Կարծես թէ դաղտնի թշնամութիւն՝ խիստ նոր լինելուն՝ չէր կրնար անկեղծ լինիլ։ Բայց ամառուան գեղեցիկ ամսոյ մէջ, թրուչուններով լի տերեւներու մէջ, կապոյտ երկինքի մը ներքեւ, մարդու մտքէն չանցներ մօտէն զննութիւն ընել։ Աւելի կ'արժէ արեւուն ակնախտիղ ծագումը դիտել ամէն առաւօտ, կամ երեկոյի կարմրերփեան ամպերն, երբոր գիշերն իւր գորշ թեւերը տարածէ հորիզոնին վրայ։

8

Իրօք Փարիզ փոքրիկ քաղաքաց կոյտ մ'է։ Եւ հոն եղած չաղակրատաՆքը։ Երբոր ամառուան տաքը կոխէ և փարիզցիք ասդին անդին չուեն, չոգմոգներու, փաքուններու և սուտ պատմութիւններ հնարողներու հրասխմբեր հորիզոնին չորս կողմը կը թռչին։ Ջերմուկներու կայարանները, հանքային ջրոց քաղաքներն, և ծովու բաղանեաց օթեւանները կը լցուին փարիզի այդ բեկորներով։ Առաւօտէն մինչեւ իրիկուն ուրիշ գործ չունին. ամէն օր իրար կը տեսնեն, և ո՛րչափ շատ տեսնեն, այնչափ աւելի պէտք կ'զգան զիրար ճանկրտելու։ Ասկէց կը հասկցուի որ ջերմուկներուն, հանքաջրոց քաղաքներուն և ծովու բաղնիքներուն մէջ չոգմոգութիւնը և սուտ պատմութիւնք զիրար կը գլեն տարօրինակ արագութեամբ։ Բայց փարիզի մէջ այնչափ վտանգաւոր չեն։ Փարիզ տենդոտ է. իւր գեւը միշտ յառաջ կը մղէ զինք. ուստի ժամանակ չունի առջի աւուր ըսուածն հետեւեալ օրն յիշելու։ Իսկ ծովու բաղանեաց մէջ, ընդհակառակն, ամէն մարդ քիչ շատ ջղացաւ ունի. այս պատճառաւ բամբասանքն անհեթեթ համեմատութեանց կը հասնի հոն։

Տարտամ և յողդողդ չուինդի մը կը նմանի. ուստի՛ կ'ելնէ, ո՛ւր կ'երթայ, ոչ ոք գիտէ։ Ցուններուն մէջ կը մտնէ, ճաշի դահլիճներուն և ննջասենեակներուն մէջ կը սպրդի. յետոյ պատուհանէն դուրս կը ցատկէ և իւր երգը մրմնջելով կ'երթայ ծովեզերքին խցիկներուն մէջ. մինչեւ իսկ ծովը մտնող գեղուհեաց թաց մարմինը պատող սփածանելիին ներքեւ կը սողոսկի, երբոր ծովէն դուրս կ'ելնեն թափանցիկ և խայտաբուռ կերպարանօք։

Արդ, քանի մ'օրէ ի վեր Թրէբորի մէջ ծովու բաղնիք առնող արք, և մանաւանդ կանայք, յոյժ արտասովոր նիւթ մ'երեւակայած էին։ Ծովեզերքի ծառուզոյն վրայ կամ քաղաքին փողոցներուն մէջ թանտրէ մարքիզը կը տեսնէին յաճախ բաց կառքով իւր զոքանչին հետ։ Առաւօտ մը մէկն ըսաւ.

— Լսել է թէ մարքիզը միշտ գեղանի քաթէրինի հե՞տ է։

— Բայց ո՛չ, պատասխանեց ուրիշ մը, որովհետեւ անոր աղջիկն առած է։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՈՆ ՄԱՍԻՍԻ

(33)

ԱԼՖԷՐ ՏԷԼԲԻ

—o—

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

7

ուշը ուշով դիտեցի քեզ, կը կարծեմ որ դու լաւ չես հասկցած ուղեղիդ մէջ եղած աշխատութիւնն։ Եւ եթէ ես իրաւունք ունենամ, եթէ դժբաղդաբար սիրես զՊ. Ֆանկլար...

— Աննա-Մարի։

Տիկին Քէրսէն լռեց։ Արտեմիս սաստիկ գունատեցաւ, յետոյ ըսաւ յուզեալ ձայնիւ.

— Եթէ սիրեմ զՊ. Ֆանկլա՞ր... այո՛. բայց նա երբէք չպիտի գիտնայ։ Մի՛ վախնար. ես անարատ ապրիլ կուզեմ։ Սիրելը մեղք չէ. սրտի զարկն արգելուլ կարելի չէ. յանցանք չկայ հոն՝ ուր կամքն անկարող է. ուր որ կամքը կը գործածուի, հոն պարտականութիւնը կ'սկսի։ Պիտի յարգեմ իմ ամէն պարտականութիւններս, և հաւատարիմ պիտի կենամ ամուսնոյս, որչափ իրեն համար, նոյնչափ և ինձ համար։ Ի՞նչ է իւր վրայ դրած պակասութիւնս. սա միայն թէ իւր բնութիւնն իմ բնութիւնս չէ հասկըցած։ Անշուշտ մեզ համար դժբաղդութիւն մ'է այս, բայց այնպիսի դժբաղդութիւն մը, որուն ամէն հետեւանքը կ'ընդունիմ։ Ես չեմ կրնար երբէք իրաւունք ընծայել ինձ՝ դրժելու այն երդմանց, զորս աղատաբար տուած եմ մարդու մը, երբ այդ մարդ չէ դըրժած իւր երդմանց։ Բայց որովհետեւ ամէն բան գիտնալ կ'ուզես, զիս կատարեալս ճանչէ։ Ո՛չ, ես չեմ սիրեր, ո՛չ, և չպիտի սիրեմ երբէք եթէ սէրը զիս այնպիսի գգուանաց յանձնել է, որք յոյժ անհաճոյ են ինձ։

Աննա-Մարի երկար նայուած մը ձգեց իւր բարեկամուհւոյն վրայ և հառաչեց։ Կամացուկ մը կը նըշանակէր այն օրն ուր Արտեմիս պիտի սիրէր, և ուր, ոչ եւս այսպէս պիտի խորհէր։ Յամրաբալ ետ դառնալ սկսան դէպ ի դղեակն, երկուքն ալ լռիկ, խոր մտածութեանց մէջ ընկղմեալ։ Բայց այս խօսակցութիւն գո՛նէ սա արդիւնքն ունեցաւ, որ Արտեմիս մեծ զգուշութեամբ վարուիլ սկսաւ Մաքսիմիլիէնի հետ։ Երկու երեք օր այնպէս կարգադրեց որ դղեակը չը գտնուեցաւ երբոր Մաքս իւր սովորական այցելութիւնը կ'ընէր։ Դեռ չէր սիրեր զայն, և սակայն այս զոհողութիւն յոյժ ծանր եկաւ իրեն։ Անկէ զատ՝ աներկբայ էր արդէն չսիրելուն։

Մաքս հակցաւ։ Իւր այցելութիւնն հետզհետէ քիչցուց, ի մեծ ուրախութիւն Հանրիէթի որ բանէ մը տեղեկութիւն չունէր։ Պարկեշտ զգացման մը հաստատելու անկարող, կը կարծէր թէ իւր տարփաւորին Արտեմիսի նկատմամբ քմահաճոյքն յարդի բոց մ'էր միայն։ Եւ շատ յարմար ժամանակի հանդիպեցաւ այս բան. վասն զի Վէռի դղեակէն պիտի մեկներ և Թրէբոր պիտի երթար իւր բարեկամուհւոյն՝ Տիկին Մօպլանի քով։ Դոնէ աւելի հանդարտ սրտիւ պիտի երթար, իւր ոսոխը պարտեալ թողլով իւր ետին։ Տիկին Վէռնիէ ալ Պրիտ պիտի երթար և վեց շաբաթ հոն մնար՝ իւր առողջութիւնը կազդուրելու համար։ Իւր հետ տանիլ ուզեց զԱրտեմիս, բայց սա յանձն չառաւ։

— Թող տուր ինձ որ պնդեմ, ըսաւ Տիկին Վէրնիէ հառաչելով։ Շատ պիտի ձանձրանամ հոն։ Միայն սա վստահութիւնն ունիմ որ ամուսինս հետս չէ։ Վեց շաբաթ պարապո՛ւրդ։ Օ՜ն, քիչ մը քաջութիւն ունեցի՛ր, սիրելի՛ մարքիզուհիս, հետս եկ։

Բայց Արտեմիս դիմացաւ։ Տիկին Վէրնիէէն յետոյ Մորիս Ժանտրոն ալ իւր հետ տանիլ ուզեց զայն. անոր հետեւէն Տիկին Ռէբ, որ Լուի Մարէշալի հետ մեկնեցաւ։ Այս վերջինը շատ յառաջ գնացած կը թուէր Տիկին Ռէբի համակրութիւնը գրաւելու մասին։ Օգոստոսի սկիզբը Վէռի դղեակին մէջ մի միայն Տիկին Քէրսէն մնացած էր, որ չէր ուզեր մինակ թողուլ իւր բարեկամուհին։

Եւ արդարեւ, առանց Աննա-Մարիի, Արտեմիս յաճախ մինակ պիտի մնար։ Մարքիզը չէր զատուեր քաթէրինի քովէն, երկուքն ի միասին կը պտըտէին, կամ Մարքիզը դուրս ելնել ուզած ժամանակ՝ քաթէրին ալ անոր հետ կ'ելնէր։ Կարծես թէ տարփական անցեալ մը չկար այդ երկու էակաց միջեւ. միմեանց հետ չափազանց մտերմութեամբ վարուելէ չէին վախնար։ Մինչ այս մինչ այն, Արտեմիսի քանի մ'ստիպողական նամակներուն վրայ Պ. Մորէր Վէռի դղեակն եկաւ, առջեւէն ահագին սնտուկներ զրկելով, որք լի էին գիրքերով և ձեռագրերով։ Իսկոյն Ֆապիէնի և քաթէրինի վարքը փոխուեցաւ։ Կարծես թէ դաղտնի թշնամութիւն՝ խիստ նոր լինելուն՝ չէր կրնար անկեղծ լինիլ։ Բայց ամառուան գեղեցիկ ամսոյ մէջ, թրուչուններով լի տերեւներու մէջ, կապոյտ երկինքի մը ներքեւ, մարդու մտքէն չանցներ մօտէն զննութիւն ընել։ Աւելի կ'արժէ արեւուն ակնախտիղ ծագումը դիտել ամէն առաւօտ, կամ երեկոյի կարմրերփեան ամպերն, երբոր գիշերն իւր գորշ թեւերը տարածէ հորիզոնին վրայ։

La publicité de letranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

մ'աննչան վաճառումներ եղած են, բայց հրապարակին ընդհ. վիճակը շարունակ ողբալի է։

Ամերիկա. — Առեւտուրն սկսաւ։ Առաջին ձեռքերէ քանի մը վաճառումներ եղան, մէկ մասը խառն 5–6 1/2 ղրուշի լիպրան, ինչպէս նաեւ 2000 թոփ մինչակարգ 5 5/8 ղրուշի լիպրան։ Երկրորդ ձեռքերէ վաճառումնք սահմանափակ են։ 4 լիպրաոց տեսակները կը փնտռուին 21 ղրուշի եւ 5 1/2 լիպրանոց 31 ղրուշի։

Օս. ոսկին 110 ղրշի.

Կտաւ 22ներտնոց մինչեւ	4 7/8–5 1/8	
» » վերը	» 5 1/8–5 1/2	
Ամբողջ » մինչեւ	» 4 7/8–6	
» » »		
Մահուտի (ծանր)	6–6 3/4	

Անգլիա. — Թէ՛ առաջին եւ թէ՛ երկրորդ ձեռքերէ վաճառումնք սահմանափակ են։ Գիներն անուանական են։

Օսմ. ոսկին 110 ղրշի.

Ծանր կշռող ստորին տեսակը 4 7/8–5 1/8 ղրուշ լիպրան

Ծանր կշռող լաւ տեսակը 5–5 1/2 ղրուշ լիպրան

3, 4 եւ 4 1/2 լիպրանոց կտաւք 5 1/2–5 3/4 ղրուշ լիպրան

7 3/4, 8 3/4, 9 3/4, 10 3/4 լիպրանոց Քոթինկտոնի կտաւք 5 1/2–5 7/8 ղրուշ լիպրան

Շալոնիկ. — Գոռ (խառն). — Շաբթուս առաջին ձեռքէ մաս մ'ընտիր ապրանք վաճառեցաւ, 8 1/4 լիպրանոց եւ թոփը 46 ղրուշի։

	լիպրա	ինճէզ	ղրշ.
կտաւ	7–8 1/4	39	37–45 թոփը
»	9–9 1/2	45	50–53 »
»	10–11	50–52	60–66 »

Մոլ. Պատրաստնիս միշտ սահմանափակ է. բայց ապրանք ալ չուզուիր։ 26 թիւն է որ ամենէն աւելի կը փնտռուի 59–60 ղրուշի թոփը, եւ սակայն չկայ։

Թիւ.	30 ինճէզ	35 ինճէզ	38 ինճէզ
4	13	14 1/2–15	17
16	12 1/4	13 1/2	15 ղրշ.
26	17 1/2	20 1/2	22

Պոմոյ. — Հրապարակն յոյժ հանդարտ է. գնողք զգուշական ընթացք մը կը բռնեն, եւ վաճառողք զիջումներ ընելու պատրաստ են։ Շաբթուս մեծ քանակութեամբ ապրանք եկաւ. բայց վաճառումնք բոլորովին աննշան են։

Մանչեսթր. — Շաբթուս հրապարակը բաւական քանուկ եղաւ եւ վաճառմանց մեծ մասը Ռումէլիի համար էր։ Վաճառուած տեսակներն են՝ Էքսթրա, կապոյտ եւ քիչ մ'ալ ընտիր Վայթէր։ 6–14 թիւ էքսթրա եւ կապոյտները հաղուագիւտ են հրապարակին վրայ։ Պատրաստին տեսակներն ամբողջ չեն։

ԱՐՄՏԻՒՔ

Արմտեաց մասին Եւրոպիոյ մեծ հրապարակներէն եկած լուրերը հանդարտութիւն կիմացնեն. Պոլսոյ հրապարակի գիներն եւս հանդարտ են։ Շաբթուս ընթացքին մէջ եկած է 57 հազար գրիւ Օդիմ ցորեն եւ 26 հազար գրիւ երկամուղիով. այսօր հրապարակին վրայ կը գտնուի պատրաստի 55–60 հազար գրիւ ցորեն ամեն տեսակէ. երկամուղիով եկած ցորենները զանազան տեսակներն այսօր կը վաճառուին լիպրային 3–3 1/2 ղրուշ պակաս. Օզիմ կը վաճառուի լիպրային 1–1 1/4 ղրուշ պակաս. ուրիշ տեսակներ չկան։ Ապրանաց սակաւութեան պատճառաւ հրապարակիս վրայ գտնուած բնիկ ալիւրներուն գիներն ամուր բռնուած են. Ազոֆէն ցորեն դեռ նոր եկած է. Օզիմ ալիւրի գիներն լաւ որոշուած չեն. բայց այսօր 101–103 ղրուշ կը վաճառուին։ Պոլսոյ ջաղացքներուն արտադրած Իպրակիլ ալիւրը 93–94 ղրուշի կը վաճառուի. Շըմէնտրֆէր, 90–92 ղրուշ։

Օտեսսայի մէջ ընտիր ապրանաց սակաւութեան պատճառաւ բարձր տեսակ ալիւրները լաւ կը վաճառուին եւ գիներն ամուր բռնուած են. այս ալիւրէն եկած է շաբթուս մէջ 1055 պարկ. Իպրակիլ եկած է 2000 պարկ. Ջաղացքներուն եւ մթերանոցներուն մէջ 25–28 հազար պարկ բնիկ ալիւր պատրաստի կը գտնուի։ Օտեսսայ, Իպրակիլ եւ այլ օտար ալիւր կը գտնուի 7–8 հազար պարկ։

ԹՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՐ

Որ՝ էք բանին է դէպ Լոնդոնի Ա՝ Ամերիկեան նաւահանգիստ, Սէ՝ Ժոզ՝ Ա Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Թոլոս շոգենաւը, նաւապետ Մէյզըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ նախորդ ամսոյ 24ին, Մալդա եւ Պիրէոն հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, ուստից Օտեսա պիտի երթայ անմիջապէս։

Ալֆա շոգենաւը, նաւապետ Ուէսդքոդ, Լոնտոնէն մեկնեցաւ նախորդ ամսոյ 28ին, Մալդա, Պիրէոն եւ Կ. Պոլիս գալու համար, ուր կը սպասուի դէպի 16 ներկայ ամսոյ, եւ ուստից շուտով Օտէսա եւ Թայդան պիտի երթայ։

Քուլէնը շոգենաւը, նաւապետ Ճ. Հ. Մէյհըր, Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 2ին, Մալթա, Զմիւռնիա, եւ Կ. Պոլիս գալու համար, ուր կը հասնի դէպի 18 ներկայ ամսոյ, յաջորդ օրն ալ Դանուբ պիտի երթայ։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն հետեւեալ շոգենաւք.

Ֆոուլէ Եսմա շոգենաւը, նաւապետ Պոն, Մալդա, Ալեքսանդրիա, Կիպրոս, Կ. Պոլիս, Տրապիզոն, Պաթում, Բոզի եւ Թայդան երթալու համար Լոնտոնէն կը մեկնի դէպի 11 ներկայ ամսոյ։

Պէրէլ շոգենաւը, նաւապետ Քոլինկ, Մալդա, Շիրա, Կ. Պոլիս եւ Դանուբ երթալու համար, ճամբայ կելնէ ամսոյս 11ին։

Ռոն շոգենաւը, նաւապետ Կորլի, Մալդա, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

Գործակալք

Գալաթիա, Կ. Պոլիս

ՄԱՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ Ա Մէնչեսթրի՝ Ամսական Ա Օրական

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլ Ա Արեւելեան գծեր.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճիրեան	2,500	Ֆոլտինեան	3,700
Ալեքսանդրա	2,500	Ֆլորինեան	3,700
Անդալուզեան	2,500	Ֆլորվեան	3,700
Արեւեան	2,500	Իպերեան	5,500
Աբարեան	3,700	Իւլիբեան	5,500
Պոմբեան	6,000	Իորդեան	5,500
Պոլիմբեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քասպիրեան	800	Լիկոնրեան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լեսպոն	800
Տորոյ	700	Օբերոյ	700
Էճիպտեան	3,700	Բերեան	3,800
Ֆոպեան	3,700	Վալենեան	6,800
Ֆալիրեան	3,700	Վիրճինեան	6,800

Սիրիական շոգենաւը ամսոյս 19ին պիտի մեկնի Իզմիր հանդիպելով Լիվերբուլ երթալու համար։

Շաբաթական շոգենաւերու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալ հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԴԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Գալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէա, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներ՝

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորդատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ Ա Մէնչեսթրի դէպ՝ բանող ընդհանուր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանբրա	4,200	Ուէլզ	3,000
Ֆորա	4,000	Նեբրիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէր	3,000
Սեսոդրիա	3,250	Իլլ	2,600
Թեպե	3,250	Աղլանդէ	1,700
Մակդալ	3,250	Լոգրա	800
Նեբա	3,250	Օլինդա	800
Մարեսֆիլ	3,250	Սեսիլ	750

Իլլ շոգենաւը, նաւապետ Ուիլհէլմ, ամսոյս 19ին Լիվերբուլէն պիտի գայ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանապարհներու համար։ Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹԱԼ եւ ԸՆԿ.

Գործակալք

Մէյտանլըգ սոգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՑԼ Ի՝ ՄԱԼԹԱՍ Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Գալաթա.

Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվերբուլ.

Գործակալներ՝

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթալ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտերուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէդրոսուլոյ

ՔԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչեսթրի Ա Օրական դէպ՝ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՐ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ա. Յ. Սոֆիա	3,000	
Աբարա	2,500	Ռոճերս
Աբեսպրա	2,500	Քրուիքշանք
Լափոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Ռոմելիա	2,800	Ֆոթերճիլ

Ա. Յ.—Սոֆիա շոգենաւն Լիվերբուլէն մայրաքաղաքս հասաւ։

Այս շոգենաւք կին գամբոյներ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիա Ա Բոնէ դէպ՝ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղէ Ա արտ՝ ուղեւորներ՝

Տրապիզոն, Պաթում եւ Փոթի երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ՝ Մէնէրէլ, որ մայիս 9ին Մարսիլիայէն պիտի մեկնի եւ Մայիս 16ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ՝ Մէօլ։

Նաւուղղեալ, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԻ

Մոմճանէ փողոց, թիւ 114

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՐ

Որ՝ ամբոյ տանի մ'անգամ էջ՝բանին Լիվերբուլ Ա Մէնչեսթրի դէպ՝.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալիա	3,000
Ադրիա	3,000	Մորատա	2,500
Ալեքսանդրա	3,000	Նոնիա	2,500
Պորնիա	4,600	Բանիա	3,000
Պոմպեյա	3,800	Բարիա	3,000
Պոլիտ	2,500	Բարիա	3,000
Պրինս Քոնրդ	1,200	Սերվիա	7,500
Սեգալանիա	5,000	Սերբիա	4,000
Քորդալանիա	4,700	Սարեյա	3,000
Շերդոնրի	2,000	Սամարիա	3,000
Տեվերաբա	2,500	Սիրան	3,000
Կալլիա	4,000	Թրիեստ	3,000
Քեպար	2,500	Թրինիդադ	2,500
Մարոնդ	3,000		

Քեպար շոգենաւը, նաւապետ Մաթէն, ամսոյս 26ին հոս կ'սպասուի Լիվերբուլէն։

Սատարգրեալ արտօնութիւն ունի ճանարդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միջեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել ա.ռ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակալ

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան

Գալաթիա

VICHY

ՎԻՇԻ

ՀԱՆՔԱՑԻՆ ՋԵՐՄՈՒԿՔ

(Ֆրանսա, է գաւառ Ալլիէ)

Սեփականութիւն Ֆրանսական Նուրեան.

SAISON DES BAINS

ԵՂԱՆԱԿ ԲԱՑԼԵՆԵԱՑ

Վիշիի հաստատութեան մէջ Եւրոպիոյ ամենէն լաւ գեղեցկութիւն է ամեն տեսակ բաղնիք ունի կը գտնուի ի դարմանումն ՍՏԱՄԱԳԻՆԻ ԼԵՆԳՐԻԻ ՓԱՍԱՓՈՒՇՏԻ հիւանդութեանց, ԱՒԱԶԱԽՏԻ, ՇԱՔԱՐԱՆԻ ՅՕԴԱՑՍԱՒԻ ՄԻՋԱԿԱՆ ՔԱՐԱԽՏԻ

Մայիս 15էն սեպտեմբեր 15 օր զբօսարանին մէջ թատրոն և զուարճութիւն. — Պարտիզին մէջ բժշկութիւն. — Ընթերցատուն. Կանանց յատկացեալ սրահ. — Սրախաղերու, խօսակցութեան և գնախաղերու։

Բոլոր երկաթուղիք Վիշի կը տանին։ Ամեն տեղեկութեանց համար դիմել է Ընկերութեան, Պուլվար Մարթր, թիւ 22, ի Փարիզ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERANTILE

Insuranee company

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՆ ՄԷՐՔԷՆԹԱՅԼ

Լոնդրայի Ա Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրմգլուխ	800,000
Պահեստի դրամ հըր.	
դեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

NORTHERN

Assurance company

ՆՕՐԹՀԷՐՆ

Լոնդրայի Ա Էդինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ դրմգլուխ	150,000
Պահեստի դրամ հըր.	
դեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–850,000
Զուտ հասոյթ 1878ի	351

Սատարգրեալք իրենց բաղմաթիւ յաջախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ արկու ընկերութիւնքներուն գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութիւններ մէջ հաւասարական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիրքաւորելովնՔ՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն տալ նողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ Բերայի, Գալաթայի և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն գաւառները։

MARITIME

Insurance Cie limited of Liverpool

Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սատարգրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իրաւունք ստացած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն աթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակներ և Տնօրէն ամեն գործառնութեանց Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան

ԳԱՌՆԻԿ Ճ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ ՀՕՀՆ ԲԱՌԻ.

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՑ ՓՈՐՍԱ

Գալաթիա 4 մայիս.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՂՈՑԱՆԱՊՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնդրա 3 ամիս, ղրշ. 109, 20	ապա Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր. 25, 1/2	ապա Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԾԱԹԳՐՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. գանձ. ջոգուհեան (գ. կ.)	13, 8
բացուհեան	13, 4
կէս օրին	13, 4
Եգիպտ. միացս. բաց. ոսկի (գ. կ.)	81,10
Անգլ. լիր	
Սոսիէթէ Ֆոնդրալ 6 0/0	5, 3
» Օթոման	4, 0
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8,12
Քրէտիթ Ֆոնդրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1865 (Մուրճան) 6 0/0 Ֆր.	77
» 1865 » 6 0/0	74,
» 1869 (Բանար) 6 0/0	64,50
» 1873 (Պօն տէ Թրէզոր)	23,
» 1873 (Բանար) 6 0/0	59,
Ռումէլիի երկաթուղի	57,58
Լաւրիոն (գ. կ.)	178,
Թրամուայ Օսմ. լիր	330,
Թէթագրամ »	1010
Էէվալէսիէ	30
Ռէգիա	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգլիական ոսկի	110
Գաղղիական »	87 28
Բոլ	90 10
Գրիմից	81 20
Գաւառան թուղթ (գաբիթ)	918
» արծաթ (նոր)	91
Մէնճարէի տարբերութիւն	108 10
Լէնտոն	103 20
Լինգոնոց	103 10
Մէթալիք	102

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնդրա 15 մայիս.

Անգլ. ֆունտ.	102 3/16
Օսմ. »	11 7/8
Ֆրանս. 1865	14 1/2
» 1869	12 1/2
» 1871	73 1/4
» 1872	23 3/4
» 1873	11 5/8
» 1877	85 1/4
Պանք Օթոման	21
Ռուս. փոխ. 75ի	88 1/8
Եգիպտ. միացեալ	72 3/4
» արտօնաւոր	94 3/4
Տայրա Սանէյ	71 7/8
Փոխ. Ռուշիլա	96 7/8
Թուրքական փարիզի վրայ	25.462

Փարիզ 15 մայիս

Գաղղ. ֆունտ. 5 0/0	109.15
» » 3 0/0	79,72 1/2
Օսմ. ֆունտ.	12,10
Փոխ. 1865 Ֆր.	73
» 1869	62
» 1873	58
Օսմ. երկաթուղի	57,
Պանք Օթոման. (գ. կ.)	780,
Քրէտիթ Լիոնէ (գ. կ.)	565
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	93,50
» » Արեւելեան	—
Հասոյ. ֆունտ.	92, 20
Եգիպտ. միացեալ	368,75
Թուրքական Լոնդ. վրայ	25,26

Վիէննա 15 մայիս

Փոխ. Լոնդրայի վրայ	120,20
Ռումէլիի երկաթուղի	26,50

ԿԷՍ ՕՐ 4,44

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ԶԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդեցութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հաբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռայներ. մորթի հիւանդութիւնք, սբբեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. նաեւ տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Օգտագործելու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահապետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբրեթէ անոնցմէ աւելի ազդութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշբանի չեն ճառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդունայն զբաղեցնելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շշերով կը ծախուի։ Պահանջել Հօկի անունը և բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական զորհոց գլուխ Դ. Լ ալուէօքի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի։ Տէլա Սուտայի և այլ Պուսոյ համբաւաւոր գեղավաճառաց քովկը գտնուի։

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մորթի ձկան բնական իւղի շշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղղոյ կառաւարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն դրչգաբանի նշանը։ ընեցուէ։

Hogg

Աշխարհի զարմանալիք։

Համաշխարհային Մաղի Նորոգիչը.

ՏԻԿԻՆ Ա. Ա. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւունք ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն, որով ամեն անգամ որ ուզուի կրնայ մազերը իրենց առջի գեղեցկութիւնը դարձուիլ, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ։ Կընորոգէ մազերուն կենդանութիւնը, ոյժը և աճումը ու։ Օրուտով մէկդի կ'ընէ թեփը։ Ընտանի նորոգիչէ մազերու, և բուրումներուն զմայլելի և առատ։ Դիւրաւոր մթերանոցը (114 and 116, Southampton Row). Լոնտոն է Նոյնպէս Բարիզ ու Նիու Եորք։ Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

ՀԱՐԱՒՆԵԿԱՆ ՕԴԱԿԱՓՈՒՆՔ.

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՑ ԳՈՑՆԸ

ՄԻԵՏ ԾԱՂԿԱՓԹԻԹ, ՄԻԵՏ ԹԱՐՄ։

Մի՛ակ փորձ մը բաւ է համոզել ամեն Տիկին որ այս ծաղկները կը գերազանցեն ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի։ Վրանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարիոնի ճերմկութիւն, հանդերձ լեռլակի և վարդի անոյշ գունովն ու հոտով։ Մէկդի կ'ընէ թեփը, երեսի ցանը արեւայրուքը, և ամեն բրտութիւն և բիծ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիու Եորք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։

ՄԻՆԼՐՈՅ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԵԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ.

Իր մէջը կը բովանդակէ ամեն յատկութիւն որով առատ մազ մը, որ "Ինութեան գեղեցիկ Պակն" է, կրնայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ. Մէլրոզը ներկ չէ։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերու դէմը ճերմակ ելնայ կամ ճերմկին։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերդ սկսին թափիլ և կամ երբ որ թեփոտին։ Կը վաճառուի երկու չափ չիշով, ամեն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիու Եորք։

☞ Տիկին Ա. Ա. Ալլէն՝ "Համաշխարհային Մաղի Նորոգիչը" "Հարսանեկան Օդակափունը" և "Մէլրոզ՝ Մաղերու Նորոգիչը" կը վաճառուին։

Կ. Պոլիս Ս. Քանլիք եղբարց քով՝ Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էտմընտ Քարուէնայի քով, Անդլիական մթերանոց, Եիւքսէք Գալաթրըմ Գալաթիա։